

Należność pocztowa opłacona ryczałtem.

Cena numeru 1 złoty.

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO

Rok XIV.

WARSZAWA, 25 GRUDNIA 1932 R.

Nr. 52

DOKOMPLETOWANE DRUKI I URZĄDZENIA MELDUNKOWE.

Wzór 1	zgłoszenie zamieszkania	100 sztuk	Zł.	0.90	Wzór 11a	Arkusze zbiorczy do ankiety A. wzór 11	100 sztuk	Zł.	2.25
2	„ zmiany miejsca zamieszkania	„ „ „	„	1.10	12	Ankieta B	100 „	„	0.90
3	karta zameldowania	„ „ „	„	1.—	13	Karta zameldowania dla hoteli (Dz. U. P. P. 20. V. 31 r. Nr. 47 poz. 409)	100 sztuk	„	1.—
4	„ wymeldowania	„ „ „	„	1.10	14	Karta wymeldowania	100 „	„	1.20
3a	Karta zameldow. dla cudzoziemców	„ „ „	„	1.10	A.	Dowód zmiany miejsca zamieszkania	100 ark.	„	4.50
4a	Karta wymeldow. „	„ „ „	„	1.20	B.	Dowód zamieszkania	100 sztuk	„	2.40
5	Karta meldunkowa dla osób podleg. powsz. obow. wojskowemu	„ „ „	„	0.80	C.	Zawładomienie	100 „	„	2.40
6	Rejestr mieszkańców luźne arkusze	„ arkuszy	„	20.—	D.	Zawładomienie pół arkusza	100 „	„	2.25
6a	Skorowidz do rejestru: mieszkańców (okólnik M. S. W. Nr. 65 25. IV. - 31 r. poz. 13)	„ „ „	„	11.—	E.	Ponaglenie pół arkusza	100 „	„	2.25
7	Karta rodzinna	„ sztuk	„	9.—	Domowe	księgi meldunkowe § 2 Instr. M. S. W. po	15 ark. 30 kart	„	2.—
8	Rejestr osób przyb. do gminy (luźne ark.)	„ arkuszy	„	5.50			25 „ 50 „	„	3.—
	W stanie zbroszurowanym 24 ark.	1 zeszyt	„	2.—			50 „ 100 „	„	4.95
	w formie księgi oprawn. w płótno	50 ark. (100 kart)	„	7.90			100 „ 200 „	„	8.50
		75 „ 150 „	„	10.50			zeszyt 12 „ 24 karty	„	1.20
		100 „ 200 „	„	13.50			Koperta do dokumentów metrykalnych i innych	za 100 sztuk	8.50
		125 „ 250 „	„	15.50					
		150 „ 300 „	„	17.50					
8a	Rejestr dla osób opuszcz. gm. (luźne ark.)	100 ark.	„	6.—					
	w formie zbroszurowanej	24 arkusze 1 zeszyt	„	2.—					
	Księga oprawn. w płótno po	50 ark. 100 kart	„	7.90					
		75 „ 150 „	„	10.50					
		100 „ 200 „	„	13.50					
		125 „ 250 „	„	15.50					
		150 „ 300 „	„	17.50					
UWAGA:	Wszystkie księgi oprawn. wzoru 8 i 8a, jak wyżej podano, oprawn. nie w płótno ale w papier, imitację płótna, 1 zł. taniej na każdym egzemplarzu.								
Wzór 9	Rejestr domów luźne arkusze	100 arkuszy	Zł.	4.50					
	zbroszurowane 12 arkuszy w jeden zeszyt	„	„	0.80					
	w formie księgi oprawn. po	25 ark. (50 kart)	„	3.—					
		50 „ 100 „	„	4.50					
		75 „ 150 „	„	6.—					
		100 „ 200 „	„	8.25					
Wzór 10	Hotelowa książka meldunk.	50 ark. 100 kart	„	4.50					
10	„ „ „	100 „ 200 „	„	8.25					
10a	Lista osób przebywających	100 sztuk	„	2.25					
11	Ankieta A	100 sztuk	„	0.80					

DODATKOWE WZORY.

Wzór Nr. 1	Poświadczenie zamieszkania po 100 szt.	zł. 2.40
Obliczenia ruchu ludności pomiędzy Polską, a Innymi państwami za 100 sztuk	„	zł. 2.40
Wzór Z 101	Zapotrzebowanie (Zapotrzebowanie wyłączone z ksiąg ludności oraz dokumentów metrykalnych) luźne arkusze po 100 sztuk	zł. 2.40
Wzór Z 103	Wezwanie (w sprawie osobistego stawiennictwa w gminie) w blokach po 100 sztuk	zł. 2.—
Wzór Z 104	Zapotrzebowanie (dokumentów metrykalnych) luźne arkusze po 100 sztuk	zł. 2.40
Wzór Z 105	Wypis z aktu urodzenia w blokach po 100 sztuk	zł. 2.20
Wzór Z 106	Wypis z aktu ślubu w blokach po 100 sztuk	zł. 2.50
Wzór Z 107	Wypis z aktu śmierci w blokach po 100 sztuk	zł. 2.20

Kazimierz Szczepański.	Ankieta rejestracyjna ludności i wskazówki w jej przeprowadzeniu	1 egz. Zł.	0.30
B. Brodowski.	„Rejestry mieszkańców i meldunki w Polsce” 1 egz.	„	6.50
K. Tokarski.	„Wskazówki dla meldujących się”	1 „	0.60
Kartoteka pojedyncza bez zamknięcia	1 sztuka	„	8.—
Kartoteka podwójna dla wzorów 1, 2, 3, 4, 3a, 4a, 11, 12, 13 i 14	„	„	16.—
Kartoteka do karty rodzinnej (wzór 7) i dok. metryk. na 1500 kart	„	„	35.—
Palec gumowy	1 sztuka	„	0.65

Do cen podanych doliczamy faktyczne koszty ekspedycji i porta.

Zamówienia kierować pod adresem:

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY Sp. z o. o. w Warszawie, Warszawa, ul. Śto-Krzyska 13.

CENTRALA WĘGLOWA

BIELSKO — ŚLĄSK
 UL. JAGIELLOŃSKA 9.

Dostawa węgla i koksu dla Urzędów Państwowych i Komunalnych oraz Instytucyj Społecznych

PO ORYGINALNYCH CENACH KOPALNIANYCH.

ZĄDAĆ OFERTY.

*Kupujcie
 wyroby krajowe!*

W związku z nowym okólnikiem Ministra Rolnictwa w sprawie wprowadzenia w życie ustawy z dnia 21 marca 1931 r. o zmianie niektórych przepisów ustawy z dnia 23 marca 1929 r. o opłatach od ogierów nieposiadających świadectw uznania (Dz. U. R. P. Nr. 39, poz. 339) uprzejmie zawiadamiamy, iż posiadamy poszczególne rodzaje do druków, wykonane w/g nowych przepisów, po następujących cenach:

Obwieszczenia	za 100 sztuk	4.00 zł.
Spis ogierów. Wzór Nr. 1	za 100 ark.	6.50 „
Zaświadczenie. Wzór Nr. 2	za 100 sztuk	2.50 „
Pokwitowanie. Wzór Nr. 3 w bloczkach po 50, po- dwójne	za 1 blok	2.00 „
Deklaracje. Wzór Nr. 4	za 100 sztuk	2.50 „
Cyfrowe zestawienie	za 100 ark.	4.00 „
Zaświadczenie ukończenia lat 15	za 100 sztuk	2.50 „
Zaświadczenie wady organicznej	za 100 sztuk	2.50 „
Wezwania przewidziane § 4 instrukcji Min.-Roln. dla zarządów gmin z dn. 12.IV 1931 r.	za 100 sztuk	2.50 „
Instr. Min. Roln. dla zarządów gmin z d. 12.IV 1931 r.	za 100 sztuk	5.00 „

Powyżej wyszczególnione druki wysyłamy na każde żądanie z doliczeniem kosztów przesyłki. Zamówienia kierować pod adresem:

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY, Warszawa, Świętokrzyska 13.

Podajemy do wiadomości wszystkim naszym łaskawym Odbiorcom, że od nowego roku otworzyliśmy dział sprzedaży

POMOCY BIUROWYCH I MATERJAŁÓW PIŚMIENNYCH.

Wszelkie zapotrzebowania wykonywujemy w dowolnych ilościach.

Powyższą wiadomość pozwalamy sobie przesłać Szanownym Urzędom, w szczególności Urzędom Wojewódzkim, Wydziałom Powiatowym, Komunalnym Kasom Oszczędności, Szpitalom, Magistratom, Starostwom i Urzędom Gminnym.

Na życzenie wysyłamy prospekty, względnie wyczerpujące objaśnienia.

Oczekując łaskawych zleceń, pozostajemy

Z poważaniem
SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY
.Sp. z o. o. w Warszawie.

czas. 1595 8/14/32

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO

PRENUMERATA KWARTALNA
10 ZŁOTYCH.

NUMER POJEDYŃCZY 1 ZŁOTY.

KONTO CZEKOWE P. K. O. Nr. 1520

REDAKCJA
WARSZAWA, MARSZAŁKOWSKA 81 a
TELEFON 9-66-06.

ADMINISTRACJA
WARSZAWA, ŚW. KRZYSKA 13 m. 15
TELEFON 442-63.

Ceny ogłoszeń: Wolne miejsce na pierwszej str. okładki lub strona w tekście: 450 zł. — $\frac{1}{2}$ str. 225 zł. — $\frac{1}{4}$ str. 112 zł. 50 gr. Poza tekstem za stronę: 300 zł. — $\frac{1}{2}$ str. 150 zł., $\frac{1}{4}$ str. 75 zł. Publikacje bilansów o 50% drożej. Ogłoszenia instytucyj komunalnych (dostarczone bezpośrednio do Administracji o 25% taniej) za str. 200 zł. $\frac{1}{2}$ str. 100 zł. — $\frac{1}{4}$ str. 50 zł.

Redaktor — Dr. Maurycy Zdzisław Jaroszyński.

Komitet Redakcyjny: Aleksander Bogusławski, Henryk Le-Brun, Wacław Gajewski, Władysław Korsak.

ROK XIV.

WARSZAWA, 25 GRUDNIA 1932 r.

Nr. 52

TREŚĆ Nr. 52: Ulgi w kredycie długoterminowym a położenie samorządów — Fr. Plany i szkice regionalne a prace Sejmików — S. Różański. Organizacja obrony przeciwpożarowej w świetle nowych przepisów o stowarzyszeniach — Fr. Zarębski. Państwowy podatek od nieruchomości — M. Korwin-Piotrowski. Przegląd orzecznictwa. Sprawy bieżące. Ze Związku Powiatów Rzeczypospolitej Polskiej. Wiadomości gospodarcze. Poradnik.

Na zlecenie Związku Powiatów Rz. P. (Warszawa, Marszałkowska 81 a) prowadzimy administrację kwartalnika „Samorząd Terytorjalny“.

Dla uniknięcia omyłek, prosimy uprzejmie przy wpłatach prenumeraty za kwartalnik „Samorząd Terytorjalny“ lub za tygodnik „Samorząd“ — zaznaczać wyraźnie na wypełnianych blankietach P. K. O.:

przeznaczone na KWARTALNIK „SAMORZĄD TERYTORJALNY“ lub
„ TYGODNIK „SAMORZĄD“.

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY

Warszawa, Świętokrzyska 13 m. 15.

Ulgi w kredycie długoterminowym a położenie samorządów

W chwili, gdy słowa te piszemy, nasze ciała ustawodawcze uchwalają rządowy projekt ustawy „o obniżeniu oprocentowania i przedłużeniu okresu umorzenia wierzytelności długoterminowych, zabezpieczających listy zastawne i obligacje, oraz wydanych na podstawie tych wierzytelności listów zastawnych i obligacyj“. Ustawa ta ma niesłychanie doniosłe znaczenie dla naszego życia gospodarczego, a dotycząc również bezpośrednio interesów samorządów zasługuje na bliższe omówienie. Zasadnicza treść jej przedstawia się następująco:

Ustawa postanawia, że ulegają obniżeniu „z mocy samego prawa“ odsetki od pożyczek zabezpieczających listy zastawne i obligacje towarzystw kredytowych ziemskich i miejskich, banków hipotecznych

i komunalnych, Wileńskiego Banku Ziemskiego oraz banków państwowych; mianowicie odsetki od pożyczek zabezpieczających listy zastawne i obligacje towarzystw kredytowych ziemskich oraz Wileńskiego Banku Ziemskiego mają być obniżone do $4\frac{1}{2}\%$, od pożyczek zabezpieczających listy zastawne i obligacje tow. kred. miejskich, banków hipotecznych i komunalnych — do 5%, a od pożyczek zabezpieczających pożyczki banków państwowych — nie niżej $4\frac{1}{2}\%$; co do tego ostatniego punktu, szczegółowe zarządzenia ma wydać Minister Skarbu.

Nie ulegają obniżeniu odsetki od pożyczek, na podstawie których wypuszczono listy zast. i obligacje oprocentowane na 5% i niżej (a więc np. listy zast. konwersyjne) ani też wypuszczone w drodze

W-1749/78/193

emisji publicznej na rynkach zagranicznych i notowane na giełdach zagranicznych.

Obniżenie odsetek dotyczy pożyczek, istniejących w dn. 1 stycznia 1933 r., a rozpoczyna się od rat przypadających do zapłaty po dniu 30 listopada b. r. — jeżeli odsetki są płatne zgóry, a jeśli zdołu — od rat, płatnych po dniu 3 stycznia 1933 r.

Poza obniżeniem odsetek ustawa stanowi, że Minister Skarbu wyda rozporządzenia (w terminie do dn. 1 kwietnia 1933) które: a) przedłużą okresy umorzenia tych pożyczek, b) ustalą nowe plany amortyzacyjne, c) skonwertują pożyczki spłacalne w całości jednorazowo, na pożyczki spłacalne drogą stopniowej amortyzacji długoterminowej.

Nowo ustanowione okresy umorzenia nie mogą być dłuższe, niż lat 56 i mogą zawierać 3 letni okres, w ciągu którego spłata kapitału będzie wstrzymana.

Powyższe ulgi dla dłużników muszą oczywiście odbyć się kosztem ofiar ze strony wierzycieli. To też ustawa stanowi, że listy zastawne i obligacje, wypuszczone na podstawie wyżej wymienionych pożyczek, ulegają konwersji na listy zast. i obligacje oprocentowane i umarżalne na zasadach, odpowiadających oprocentowaniu i okresom umorzenia tych pożyczek. Tej konwersji nie podlegają jednak listy zastawne i obligacje; a) banków państwowych, b) poręczone przez Skarb Państwa, c) oprocentowane na 5% i niżej oraz d) wypuszczone w drodze emisji publicznej na rynkach zagranicznych i notowane na giełdach zagranicznych. Oprocentowanie tych papierów nie będzie więc obniżone, mimo obniżenia oprocentowania pożyczek zabezpieczających je. Powstanie stąd dla instytucji emisyjnych niedobór, który obowiązuje się pokryć Skarb Państwa z sum, które w tym celu będą wstawiane corocznie do budżetu. Nie będą to zresztą wielkie sumy, gdyż emisje gwarantowane przez Skarb Państwa, a zwłaszcza emisje banków państwowych, są przeważnie w ręku Skarbu Państwa, bądź instytucji prawa publicznego, z którymi będą przeprowadzone układy co do obniżenia oprocentowania i przedłużenia amortyzacji. W stosunku do posiadaczy prywatnych Państwo będzie więc honorować swoje zobowiązania w pełnej wysokości, stracą część dochodu tylko posiadacze papierów emitowanych przez instytucje prywatne a nie wyposażonych w gwarancję Skarbu Państwa.

Jak z powyższego wynika, projektowana ustawa jest wyrazem bardzo daleko idącej ingerencji Państwa w prywatne życie gospodarcze. Nie wdając się tu w ocenę ogólną pod kątem widzenia interesów całości gospodarstwa narodowego, poprzestańmy narazie na stwierdzeniu jej pożytku w zakresie gospodarstwa samorządowego.

Należy przedewszystkiem stwierdzić, że ustawa ta przyniesie znaczne odciążenie samorządów, jako dłużników. Stan długoterm. pożyczek emisyjnych zaciągniętych przez samorzady w Banku Gosp. Krajowego i w bankach komunalnych wynosił w dniu 1 października b. r. 399 milj. zł. Są to pożyczki, zaciągnięte w obligacjach komunalnych; do tej sumy dochodzą jeszcze pożyczki w listach za-

stawnych, zaciągnięte przez samorzady na hipotekę swych nieruchomości. Wszystkie te pożyczki miały oprocentowanie 8% lub 7%, które na mocy niniejszej ustawy zostanie obniżone do 5%, czyli o 3 wzgl. 2%. Dalszą ulgą będzie przedłużenie okresu umorzenia pożyczek; drogą rozporządzenia Ministra Skarbu okres umorzenia może być przedłużony do 56 lat, co się równa zmniejszeniu rat amortyzacyjnych również w części przypadającej na spłatę kapitału. Poza tem spłata kapitału może być wogóle zawieszona na lat 3, tak, iż w tym trzyletnim okresie dłużnik będzie płacić tylko odsetki w wysokości 5%. Bliższe zorientowanie się w rozmiarach ulg będzie możliwe dopiero po wydaniu rozporządzenia wykonawczego do omawianej ustawy.

Biorąc pod uwagę interesy samorządów, ale wyłącznie jako interesy dłużników, należy w ustawie tej widzieć duży krok naprzód na drodze do rozwiązania trudności budżetowych samorządów. Nie mniej, nie jest to całkowite załatwienie sprawy zadłużenia samorządów. Zadłużenie to sięga kwoty 1.071 milj. zł., przyczem na długoterminowe przypada 711 milj. zł., zaś na krótkoterminowe 360 milj. zł. Koszty obsługi tych długów przekraczają znacznie możliwości budżetowe samorządów nawet po dokonaniu redukcji oprocentowania i zawieszeniu amortyzacji długoterminowych pożyczek emisyjnych na podstawie projektowanej ustawy, zwłaszcza, że dochody samorządów maleją z miesiąca na miesiąc. Sytuacji tej nie zaradzi postanowienie dekretu z dn. 27 października b. r., nakładające na samorzady obowiązek przeznaczania 10% wydatków budżetowych na regulację zaległych należności. Konwersja zalegających zobowiązań samorządów na pożyczki długoterminowe a przynajmniej średnioterminowe powinna stanowić dalszy etap po dokonaniu redukcji oprocentowania od pożyczek długoterminowych. Nie może być jednak obojętny wybór drogi, na jakiej powinno się dokonać konwersji. Opinia samorządów będzie zdaje się jednomyślna w tem, że należy wybrać drogę porozumienia i układów z wierzycielami, a nie drogę przymusu administracyjnego. Chodzi tu bowiem o przyszłość kredytu samorządowego. Projektowana ustawa daje duże ulgi samorządom kosztem posiadaczy obligacji emitowanych przez instytucje kredytu długoterminowego i częściowo kosztom Skarbu Państwa. Należy się obawiać, że ta przymusowa redukcja odsetek i zawieszenie amortyzacji może zachwiać na długi czas zaufaniem do papierów emitowanych przez te instytucje, co stawia pod znakiem zapytania przyszły rozwój kredytu długoterminowego. Stąd wydaje się wskazaniem, aby bezpośrednio zobowiązania samorządów wobec wierzycieli prywatnych nie były redukowane wzgl. konwertowane drogą przymusu administracyjnego, który powinien uchodzić za smutną i ostateczną konieczność. Założenia te przyjął Rząd, postanawiając wyraźnie, że prywatni posiadacze papierów gwarantowanych przez Państwo, lub emitowanych przez banki państwowe, nie będą dotknięci redukcją oprocentowania.

Fr.

Plany i szkice regionalne a prace sejmików

Na świecie, a szczególnie w Europie, zaczyna być ciasno. Coraz większa ilość mieszkańców wypada na kilometr kwadratowy, coraz więc intensywniej trzeba wyzyskiwać teren, na którym wypadło nam mieszkać i pracować. Ale nie wszędzie istnieje (zwłaszcza u nas) bezwzględna ciasnota terenów, natomiast wszędzie człowiek cywilizowany powinien drogą organizacji dążyć do maximum rezultatów przy minimum wysiłku, przy najcelowiej urządzonym warsztacie. A warsztatem olbrzymiego procentu Polaków jest rola.

Plan regionalny — to organizacja przestrzeni kraju dla określonych celów, to wyzyskanie możliwie racjonalne każdego skrawka miasta, wsi, pól, lasów, wód i t. d.

Do sporządzania planów regionalnych przystąpiono w wielu krajach jeszcze przed wojną. Obecnie wykonywa się w Anglii około 60-u planów (które pokrywają prawie 25% powierzchni kraju), w Niemczech — około 23-ch, w Ameryce — około 20-tu. U nas, pierwsza organizacja dla wykonania planu regionalnego powstała w Warszawie dla okolic stolicy w roku 1930-ym, a w ostatnim czasie powołano do życia takie organizacje w Łodzi i na wybrzeżu morskim. Pozatem projektuje się wykonanie planów regionalnych dla Zagłębia Węglowego i naftowego, Podhala i in.

Byłoby bardzo wskazane przystąpienie również do planu regionalnego Polesia; byłby to pierwszy plan regionalny prawie wyłącznie dla celów rolniczych. Przecież, jeśli tysiące kilometrów kwadratowych bagien mamy zamienić na gospodarstwa rolne, to czyż nie musimy zgóry przewidzieć racjonalnego wyzyskania każdego skrawka? Czyż można wydać 400 milionów złotych, nie opracowawszy wprawdzie programu gospodarczego, osiedleńczego, komunikacyjnego? Czyż nie tak postąpiła Holandia, zanim zaczęła osuszać Zuidersee?

Plany regionalne powstają przede wszystkim tam, gdzie przewiduje się intensywny rozwój życia, a obejmują one często kilka lub kilkanaście powiatów. Aktualne jest dziś nawet wykonywanie t. zw. planów gospodarczych dla całych państw. Niewątpliwie, opracowanie takiego planu dla Polski wskazałoby Państwu wiele poważnych luk i niedomagań organizacyjnych, przynoszących dziś szkody, oraz skłoniłoby do myślenia szerszymi kategorjami — podobnie zresztą, jak opracowywanie planu regionalnego Warszawy skłoniło już szereg instytucji do ułożenia po raz pierwszy programów, opartych na szerokich podstawach.

Ale nie o tych obszarach, o najbujniejszym życiu w Polsce chcę tutaj mówić. Pragnę wskazać, że chociaż nie opłaca się dziś jeszcze robić planów regionalnych dla grup gmin i powiatów — to jednak pewien ich szkicowy surogat powinien być w wielu powiatach o bujniejszym życiu wykonywany; zwłaszcza, jeżeli przyjmujemy pod uwagę, że plan regionalny — to nie są linje, po inżyniersku na papierze namalowane, lecz jest to opracowany na podstawie źródłowych badań program robót, jakie ma pokole-

nie całe wykonać, wyrażony graficznie i poparty uzasadniającym memorjałem.

Spójrzmy na pracę powiatu. Inżynier powiatowy wykonywa odcinki dróg, zależnie od potrzeb lokalnych. Czy ma on program wykonania dróg w powiecie, przestudjowany w związku z potrzebami ogólnymi? Czy przy układaniu programu myślał o sąsiednich powiatach i ośrodkach, czy wiązał się z nimi? Czy wykonane odcinki dadzą się wraz z drogami istniejącymi i projektowanymi związać w pewien system, odpowiadający celowości i racjonalności? Zdaje się, że w 90% nie!

W szeregu powiatów istnieje po kilkanaście spółek meljoracyjnych, oprócz tego istnieją w tych powiatach liczne problemy wodne. Czy starano się przynajmniej rozpatrzyć te sprawy łącznie?

Liczne parcelacje rolne zmieniają radykalnie charakter terenów rolnych na dużych obszarach, pod każdym niemal względem, a czy myśli się przed przekształceniem ustroju tych obszarów o jego skutkach na przyszłość?

Tutaj należą też problemy scalenia gruntów, oraz przekształcenia terenów leśnych, ich ochrony i rozmieszczenia. Pozatem powstają częstokroć nowe węzły komunikacyjne, nowe osiedla i t. p.

Jak widać, często nie układa się programu dalekowzrocznego przy rozwiązywaniu nawet poszczególnych zagadnień, a przecież dopiero wszystkie sprawy łącznie składają się na nasze życie. Wszystkie razem wiążą się i uzupełniają wzajemnie, lub też szkoda, jeśli ich się nie połączy na wspólnej platformie choćby surowego programu — szkicu regionalnego.

Niewątpliwie, wydziały powiatowe i gminy — zwłaszcza te, na których terenie życie zaczyna się bujniej rozwijać, a jego charakter przekształcać, — powinny ułożyć sobie programy, oparte na poprzednich studjach i na statystyce. Program taki obejmowałby (zależnie od lokalnych potrzeb) — następujące sprawy: 1) przebudowę ustroju rolnego (parcelację, scalenie, zamianę gruntów, znoszenie służebności i reorganizację gospodarstw rolnych), 2) ochronę lasów i zalesienie nowych terenów, 3) parcelację budowlaną, 4) unikanie zabudowy terenów kopalnianych i fabrycznych, terenów mokrych, meljorowanych i zalewowych, 5) regulację rzek, program budowy dróg, kolejek i t. p. Dalej program uwzględniałby wszelkie inne sprawy życia (gospodarcze, socjalne, rozwój miast, zmiany granic administracyjnych, zamierzenie budowy kolei, szos państwowych etc.).

Po przestudjowaniu stanu istniejącego przez odpowiednich referentów, (którzyby się w ten sposób z konieczności lepiej zaznajomili ze swym resortem i uzyskali szerszy pogląd na rzecz), mogliby inżynierowie powiatowi nanieść wyniki badań na plany, np. sztabu Generalnego — w skali 1 : 25000. Na drugich zaś egzemplarzach map można by nanieść program prac z różnych zakresów (budowa dróg, osuszenie terenów i inne). Te dwa szkicowe plany pozwoliłyby spojrzeć inaczej na swój powiat. Programy prac różnych dziedzin już nie kolidowa-

łyby między sobą, poczynania byłyby więcej świadome, jednolite, skoordynowane, sumowałyby się zamiast się ścierać wzajemnie, uniknęłyby się wielu pomyłek, t. zw. wielotorowości władz, oraz licznych prac zbytecznych.

Metody pracy, które często decydują o celowości wysiłków przy sporządzaniu planów regionalnych, mogłyby być ustalone w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwami zain-

teresowanemi, jak Komunikacji, Rolnictwa i Reform Rolnych, Pracy i Op. Społ., oraz Przemysłu i Handlu.

Ustalenie jednolitych metod sporządzania takich planów ułatwiłoby powiązanie prac sąsiednich powiatów, a następnie dałyby materiał do opracowania gospodarczego planu całej Polski.

Stanisław Różański
inż. - arch.

Organizacja obrony przeciwpożarowej w świetle nowych przepisów o stowarzyszeniach

Bezpośrednia walka z klęską pożarów stanowi u nas przedmiot bardzo szerokiej akcji społecznej, podejmowanej zarówno przez różnego rodzaju instytucje publiczne, jak i przez inicjatywę prywatną. O ile z jednej strony należy doceniać rolę inicjatywy prywatnej w kierunku powstawania ośrodków organizacyjnych akcji przeciwpożarowej w postaci ochotniczych straży pożarnych, to z drugiej strony nie da się zaprzeczyć, że realizacja inicjatywy jednostek dobrej woli przychodzi do skutku przy dużej pomocy materialnej związków samorządowych oraz publicznych zakładów ubezpieczeń. Rola tych czynników opiekuńczych, poczynając od momentu, kiedy nowoorganizowaną ochotniczą straż pożarną trzeba zaopatrzyć choćby w najprymitywniejszy sprzęt pożarny, trwa w miarę doskonalenia się straży i rosnących jednocześnie potrzeb pod względem zaopatrzenia w coraz to nowocześniejszy sprzęt. Rozwój zatem i udoskonalenie akcji przeciwpożarowej oprócz u nas trzeba na harmonijnem współdziałaniu tych trzech wymienionych przez nas czynników i inicjatywy prywatnej, opartej o dobrą wolę jednostek, opieki miejscowego związku samorządowego tak pod względem organizacyjnym, jak i materialnym, oraz świadczeń zakładów ubezpieczeń, zainteresowanych w rozwoju obrony przeciwpożarowej. Obecnie zajmujemy się zagadnieniem form prawnych, w jakich ta organizacja winna się zawiązać.

Historja ostatnich lat pięćdziesięciu wskazuje, że pomimo początkowo znacznych trudności współdziałanie tych trzech czynników dało poważne rezultaty, wyrażające się w powstaniu licznych ochotniczych straży pożarnych. W tym pierwszym okresie z uwagi na trudne warunki polityczne główną zasługę przypisać należy inicjatywie prywatnej, która na tym odcinku pracy dla dobra ogółu realizowała swe aspiracje społeczne. Z chwilą odzyskania przez państwo polskie niepodległości, akcja ta pomimo znów trudnych warunków ekonomicznych, przybrała imponujące rozmiary, tak, że w ostatnich latach w bardziej zasobnych okolicach kraju osiągnęła ona bodaj swój stan nasycenia, przechodząc ze stadium organizowania do stadium doskonalenia się. Jednakże w znakomicie większej części kraju organizacja akcji przeciwpożarowej ma jeszcze przed sobą obszernie pole do działania i na wiele lat stanowić będzie

przedmiot dużych wysiłków organizacyjnych wspomnianych przez nas czynników. Powstaje obecnie pytanie, na jakich zasadach ma być oparta organizacja obrony przeciwpożarowej wobec z jednej strony nowego prawa o stowarzyszeniach, z drugiej zaś strony wobec ujawnionych już dążeń państwa do ujęcia organizacji obrony przeciwpożarowej w ramy specjalnego prawa, o czym świadczy komunikat Głównego Związku Straży Pożarnych, który zajmował się ostatnio projektem ustawy przeciwpożarowej.

Zdaniem naszym punktem wyjścia dla właściwego postawienia zagadnienia organizacji przeciwpożarowej w całym kraju winien być dorobek, jakim za ostatnie lata wykazało się w tym kierunku społeczeństwo.

Przedewszystkiem docenić należy rolę jednostek dobrej woli, rekrutujących się w poważnej części z osób nawet bezpośrednio niezainteresowanych w rozwoju akcji przeciwpożarowej. Znanym jest fakt, że zarówno na czele jak i w szeregach ochotniczych straży pożarnych — zwłaszcza w miastach — stają przedstawiciele inteligencji, rzemiosł, nie będący właścicielami budowli lub przedmiotów, wymagających ochrony przeciwpożarowej. Działa tu wrodzony człowiekowi instynkt społeczny, oparty o szlachetne uczucie altruizmu, wspomagany jednocześnie przez zdrową ambicję wyróżnienia się zasługą społeczną. Wszystkie te pobudki wyrastają na gruncie poczucia dobrowolnego poddania się w służbę społeczeństwu, tem cenniejszego, a może nawet i tem bardziej pociągającego, że służba ta grozi wszak nieraz utratą zdrowia lub życia w walce z groźnym żywiołem. I jeżeli rozwój ochotniczych straży pożarnych tak pięknie zarysował w okresie ucisku politycznego zaborców a następnie osiągnął tak imponujący poziom w ostatnich latach, to bodaj czy nie najtrafniejszym będzie przypisanie tego faktu momentowi dobrowolnego poddania się dyscyplinie organizacyjnej, będącego cementem każdej ochotniczej straży pożarnej i tak właściwego nieznoszącej wszelkiego przymusu psychice polskiej. A ponieważ osiągnięty rezultat mówi sam za siebie, należy głęboko zastanowić się, aby przyjąć dla organizacji przeciwpożarowej w całym państwie takie formy, któreby pozwoliły na wydobywanie w dalszym ciągu ze społeczeństwa tych poważnych kapitałów dobrej woli i ener-

ggi i na przetwarzanie ich na realny czyn w dziedzinie jaknajszerszej i jaknajdoskonalej pomyślanej obrony przeciwpożarowej.

Formy prawne, w jakich obracała się dotychczasowa organizacja obrony przeciwpożarowej, stanowiły obowiązujące dotychczas przepisy dzielnicowe o stowarzyszeniach, oparte o ustawodawstwa zaborców, hołdujące naogół systemowi deklaracyjnemu, t. zn., że założenie ochotniczej straży pożarnej zależało od złożenia odpowiedniej deklaracji władzom administracyjnym lub sądowi (b. dzielnica pruska). Tak założone stowarzyszenie uzyskiwało zdolność prawną na zasadzie ogólnych przepisów. Nowe prawo o stowarzyszeniach, wydane w formie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 r., które od 1 stycznia 1933 roku wchodzi w życie, utrzymuje ten sam system deklaracyjny, dając nieco szersze uprawnienia władzom administracyjnym w zakresie nadzoru policyjnego. Zasadniczą zaś innowacją nowego prawa jest wprowadzenie odrębnego rodzaju stowarzyszeń wyższej użyteczności, których rozwój jest szczególnie użyteczny dla interesu państwowego lub społecznego Rzeczypospolitej. Uznanie za stowarzyszenie wyższej użyteczności następuje w drodze rozporządzenia Rady Ministrów, wydanego na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych przy ewentualnym porozumieniu się z innymi zainteresowanymi ministrami. Konsekwencją uznania jest nadanie temu stowarzyszeniu wyższej użyteczności statutu, który szczegółowo ma uregulować byt prawny stowarzyszenia. To samo dotyczy zmian statutu, czyli że i one są przeprowadzane przez władze. Z postanowień tych wynika, że pod względem organizacji wewnętrznej stowarzyszenie wyższej użyteczności otrzymuje zgóry określone formy, co jednak nie należy uważać za coś niepożądanego lub groźnego dla samodzielności stowarzyszenia, gdyż i dziś pewne organizacje nprz. ochotnicze straże ogniowe organizują się według szczegółowo opracowanego statutu wzorowego.

Jako przywilej, z którego będą korzystały stowarzyszenia wyższej użyteczności, poza osobowością prawną, a więc zdolnością do działań prawnych, jest możliwość przyjmowania zapisów i darowizn oraz nabywania majątku ruchomego i nieruchomego bez ograniczeń i bez uzyskiwania pozwoleń, przewidzianych w przepisach specjalnych, regulujących sprawy zapisów i darowizn oraz nabywania majątku przez osoby fizyczne i prawne. Poza to nowe prawo o stowarzyszeniach uprawnia Ministra Spraw Wewnętrznych i Ministra Skarbu do udzielania stowarzyszeniom wyższej użyteczności szczególnych ulg i zwolnień w podatkach i opłatach tak państwowych i komunalnych. Tu więc poza wszelkiego rodzaju podatkami wchodzić mogą wysokie opłaty alienacyjne, obowiązujące przy nabywaniu nieruchomości, co niewątpliwie będzie wielką ulgą dla tych stowarzyszeń. W dalszym ciągu w stosunku do stowarzyszeń wyższej użyteczności nie będą obowiązywać ograniczenia co do udziału nieletnich (poniżej lat 18), o ile statut stowarzyszenia ureguje tę sprawę inaczej.

Głównym przywilejem, jaki może być nadany stowarzyszeniu wyższej użyteczności, jest charakter wyłączności działania w określonym zakresie na terenie całego Państwa, lub też mniejszym, co jak mówi nowe prawo — pociąga za sobą wyłączenie wszelkich innych stowarzyszeń od analogicznej działalności na odpowiednim obszarze (państwa, powiatu, gminy) bez względu na ich dotychczasowe uprawnienia i brzmienie statutów. Przywilej ten może mieć bardzo duże znaczenie dla organizacji ochrony przeciwpożarowej, gdyż może przeciwdziałać rozdrobnieniu akcji, jakie może nastąpić z różnych, a więc i politycznych względów, a które byłoby tylko marnowaniem rozporządzalnych środków osobowych czy rzeczowych.

Za przywileje, jakie nadaje państwo stowarzyszeniu wyższej użyteczności, zastrzega ono sobie wzmoczone prawo nadzoru, które wyrazi się w powołaniu dla każdego stowarzyszenia specjalnego delegata, uprawnionego do stałej kontroli stowarzyszenia, stosownie do instrukcji, jaka będzie ustalona dla tego delegata przez władzę nadzorczą. Jako szczególną sytuację, nowe prawo przewiduje, że w wypadkach, kiedy tego wymaga interes Państwa, stwierdzony uchwałą Rady Ministrów, stowarzyszenia wyższej użyteczności będą podporządkowane władzom państwowym, przewidzianym w ich statutach. Tu może być mowa, zdaniem naszym, o takich stowarzyszeniach, jak Liga Obrony Powietrznej Państwa, Strzelec i t. p., w stosunku zaś do ochotniczych straży pożarnych, możnaby o takim podporządkowaniu mówić chyba na wypadek wojny lub stanu wyjątkowego.

Wracając do naszego tematu, możemy stwierdzić, że nowe prawo o stowarzyszeniach daje dla organizacji obrony przeciwpożarowej nowe formy ustrojowe, wyposażone w daleko idące przywileje ze strony władz administracyjnych.

Wobec dążenia państwa do oparcia obrony przeciwpożarowej na powszechnej ustawie chodziłoby zatem o takie rozwiązanie organizacyjne w tej dziedzinie, aby wyzyskane zostały te zasoby inicjatywy i dobrej woli, jakie przejawiały legitymujące się imponującym dorobkiem organizacje ochotnicze, a jednocześnie aby stworzone były dalsze możliwości rozwojowe przez wyposażenie ochotniczych straży pożarnych w przywileje, wypływające z uznania ich za stowarzyszenia wyższej użyteczności. Zwłaszcza, że już dziś ochotnicze straże pożarne dysponują zbudowaną na zasadzie hierarchicznej organizacją, która pozwala bez żadnych wstrząsów kontynuować i rozwijać prowadzone przez nie dzieło na nowych zasadach prawnych.

Szeroki zakres ingerencji w postaci wzmoczonego nadzoru, jaki w stosunku do tego rodzaju stowarzyszeń rezerwuje sobie państwo, zapewnia mu, zdaniem naszym, przy zachowaniu tak płodnej zasady dobrowolności organizacji, utrzymanie ich ściśle w ramach ich powołania.

Franciszek Zarębski.

Państwowy podatek od nieruchomości

Artykuł mój umieszczony pod powyższym tytułem w Nr. 49 „Samorządu“ w 1930 r. — znalazł dość liczny oddźwięk wśród czytelników, którzy podzielali słuszość moich wywodów o konieczności przekazania wymiaru i poboru państwowego podatku od nieruchomości władzom skarbowym.

Wobec przyjęcia egzekucji tego podatku narówni z innymi przez władze skarbowe na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25.VI.1932 r. (Dz. Ust. Nr. 62 poz. 580) — poruszona przezemnie kwestja nabiera na aktualności i obecnie pozostawienie wymiaru i poboru tego podatku w kompetencji samorządów zakrawało by wprost na paradoks.

Nie będę przytaczał tu ponownie wszystkich tych trudności i nieprzyjemności, jakie dostarcza państwowy podatek od nieruchomości zarządom związków komunalnych, natomiast poruszę kilka nowych szczegółów, spowodowanych przekazaniem egzekucji tego podatku władzom skarbowym.

Dotychczasowy tryb przedkładania do izby skarbowej wniosków o umorzenie zaległego państwowego podatku od nieruchomości z przyczyn nieściągalności przewidywał dołączanie do wniosków protokółów nieściągalności, sporządzanych przez organa egzekucyjne. Nie nastęczało to żadnych kwestyj dotychczas, egzekucje bowiem przeprowadzane były przez urzędy gminne, którym wydział powiatowy zlecił obowiązki ściągania państw. pod. od nieruchomości na mocy § 8 rozporządzenia Prezyd. Rzplitej z dn. 17.VI.1924 r. (Dz. U. Nr. 51, poz. 523).

Z chwilą wejścia w życie rozporz. Rady Ministrów z dn. 25.VI.1932 r. (Dz. U. Nr. 62, poz. 580) powstała kwestja, kto ma ponosić koszta egzekucji należności państw. podatku od nieruchomości z mocy § 58 wyżej wspomnianego rozporządzenia w wy-

padkach gdy, jak sama należność, tak i koszta egzekucyjne okażą się nieściągalne, co przeważnie zdarza się w trakcie załatwiania wniosków o umorzenie zaległej należności.

Urzędy gminne będąc z musu „wierzycielami“ słusznie dążą do uniknięcia strat w myśl § 58 R. R. M., na jakie mogą być narażone przez zarządzanie egzekucji należności państw. pod. od nieruchomości, ściągnięcie których, według danych urzędu gminy, jest niemożliwe z powodu ubóstwa płatnika, niezdolnego opłacić nawet kosztów egzekucji. Z drugiej strony znaczne sumy zaległości wymagają jaknajrychlejszej ich likwidacji czy to przez ściągnięcie czy też przez umorzenie na prośby płatników względnie według wniosków wydziału powiatowego.

Powstają wobec powyższego pytania:

1) jakie należy ustalić inne dowody nieściągalności zamiast dotychczasowych protokółów nieściągalności, sporządzanych przez organa gminne,

2) kogo mają obciążać nieściągalne koszta egzekucyjne (§ 58) przy egzekucjach państw. podatku od nieruchomości, zarządzanych przez wydz. pow. względnie urzędy gminne w zwyczajnej akcji ściągania tego podatku.

Na zapytania skierowane do władz skarbowych w tej kwestji Wydział Powiatowy w Łucku czeka odpowiedzi od kilku miesięcy. Nie zdziwiłbym się wcale, gdyby odpowiedź ta opiewała, że koszta egzekucyjne obciążają wydział powiatowy.

Czas przeto najwyższy i najlepsza ku temu obecnie sposobność, aby ten drobny, lecz uciążliwy obowiązek wymiaru i poboru omawianego podatku zdjąć z barków samorządu. Tembardziej, że napewno i Skarb Państwa lepiejby na tem wyszedł.

M. Korwin-Piotrowski.

Przegląd orzecznictwa

ZWOLNIENIE URZĘDNIKÓW PAŃSTWOWYCH I KOMUNALNYCH OD ŚWIADCZEŃ DROGOWYCH W STOSUNKU DO PODATKU DOCHODOWEGO OD ICH UPOSAŻEŃ SŁUŻBOWYCH, O ILE JEST PRZEWIDZIANE W ODPOWIEDNIM STATUCIE GMINY, NIE JEST SPRZECZNE ANI Z PRZEPISAMI ART. 30 — 33 UST. DROG. Z DNIA 10 GRUDNIA 1920 R., DZ. UST. POZ. 32/1921 R., ANI TEŻ Z ZASADĄ POWSZECHNOŚCI DANINY PUBLICZNEJ. WYROK N. T. A. Z DNIA 10 LISTOPADA 1932 R. L. REJ. 5489/30.

... Zasadnicza kwestja sporna dotyczy pytania, czy przy wymiarze świadczeń drogowych w naturze płatnikom podatków bezpośrednich mają gminy prawo czynić wyjątki przez zwalnianie od tych świadczeń pewnej kategorii osób, np. urzędników państwowych i komunalnych, jak to ma miejsce w rozprawianej sprawie.

Ustawa z dnia 10 grudnia 1920 r. o budowie i utrzymaniu dróg publicznych (poz. 32/1921 r. Dz. Ust.) w art. 30 postanawia, iż „do świadczeń drogowych w naturze mogą być pociągani wszyscy mieszkańcy gmin, opłacający podatki bezpośrednio, w stosunku do wysokości opłacanych przez nich podatków bezpośrednich”. W art. 33 wymienione są w 7 punktach osoby i instytucje, które z mocy ustawy zwolnione są od powyższych świadczeń. Z treści powyższych przepisów wynika, iż mieszkańcy gmin, opłacający podatki bezpośrednio, do świadczeń w naturze na cele budowy i utrzymania dróg pociągani być mogą, lecz nie muszą, że jednak do tych świadczeń nie wolno gminom w żadnym razie pociągać osób i instytucji, wymienionych w art. 33 ustawy.

Przepisy powyższe zakreślają zatem gminom granice, poza które w uchwałach swych reprezentacji, wprowadzający omawiane świadczenia drogo-

we, t. j. w statutach o świadczeniach drogowych, wychodzić nie mogą. Z przepisów tych jednak bynajmniej nie wynika, iżby one zabraniały gminom przy wprowadzaniu świadczeń drogowych w naturze przyjmować ciśniejsze podstawy rozkładu tych świadczeń, aniżeli jest to przewidziane w przepisie art. 30 w związku z art. 33 ustawy. Ze stanowiska omawianych przepisów przyjęcie w statutach świadczeń drogowych w naturze węższych podstaw do rozkładu tych świadczeń jest dopuszczalne, jednak pod warunkiem, że, wynikające z takiego zwięźenia podstaw rozkładu, zwolnienia dadzą się pogodzić z podstawowymi zasadami rozkładania świadczeń publicznych w szczególności z zasadą ich powszechności.

Otóż zwolnienie pewnych osób lub też pewnych przedmiotów, podyktowane czy to względami społecznymi, ekonomicznymi, czy też kulturalnymi, nie będą bynajmniej uwłaczać zasadzie powszechności opodatkowania, o ile mają one charakter wyjątkowy i nie noszą charakteru przywilejów indywidualnych. I tak np. nie będzie uwłaczać zasadzie powszechności daniny przy opodatkowaniu przedmiotów zbytku zwolnienie pewnych przedmiotów od podatku, gdy względy kulturalne lub inne za tem przemawiają (np. radjoodbiorników), nie będzie również uwłaczać tej zasadzie zwolnienie, podyktowane względami czy to gospodarności, gdy koszty poboru daniny od pewnych przedmiotów nie pozostają w odpowiednim stosunku do jej wyników, czy też względami techniki podatkowej. Zwolnienia takie, noszące charakter wyjątkowy, z zasadą powszechności opodatkowania nie pozostają bynajmniej w sprzeczności. Nie uwłacza także tej zasadzie noszące charakter wyjątkowy zwolnienie od świadczeń drogowych w naturze funkcyjnarjuszów państwowych i komunalnych przez wyłączenie z podstaw rozkładu tych świadczeń opłacanego przez nich podatku dochodowego od uposażeń. Jednak zwolnienie tych osób opierać się winno na statucie, zawierającym w tym względzie odpowiednie postanowienia.

W aktach rozpoznawanej sprawy, udzielonych przez pozwaną władzę, brak statutu, na podstawie którego wymiar świadczeń szarwarkowych za rok 1929/30 został dokonany i na którym pozwana władza oparła zaskarżoną decyzję. Gdy wobec nieujawnienia w aktach treści odnośnego statutu, Najwyższy Trybunał Administracyjny nie mógł sprawdzić legalności zaskarżonej decyzji, przeto... uchylił tę decyzję z powodu niezupełności stanu faktycznego sprawy, wynikającego z akt...

USTAWA O PODATKU DOCHODOWYM, DZ. UST. POZ. 411/1925 R., NIE PRZEWIDUJE MOŻNOŚCI POBIERANIA NA RZEC POWIATOWYCH ZWIĄZKÓW KOMUNALNYCH W B. DZIELNICY PRUSKIEJ KOMUNALNEGO PODATKU DO TEGO PODATKU OD PEWNEJ CZĘŚCI DOCHODU LUB TEŻ OD DOCHODU, PŁYNĄCEGO TYLKO Z NIEKTÓRYCH ŹRÓDEŁ. WYROK Z DNIA 17 CZERWCA 1932 R. L. REJ. 4429/30.

... Gdy według pruskiej ustawy o daninach komunalnych z dnia 14 lipca 1893 r., (zb. ust. pr. str. 152) gminny podatek od dochodu pobierało się z reguły tylko w formie dodatku do stawek państwowe-

go podatku dochodowego (§ 36 ust. 1), a samoistny pobór tego podatku w stosunku do dochodu, podlegającego państwowemu podatkowi dochodowemu, mógł być pobierany tylko z wyjątkowych powodów i za zezwoleniem władzy (§ 37), to według przepisów polskiego ustawodawstwa o podatku dochodowym (dz. Ust. poz. 411/25 r.), dodatki komunalne oblicza się według skali art. 23 bezpośrednio od dochodu podatkowego, t. j. w myśl art. 6 od sumy w s z y s t k i c h przychodów, otrzymanych z poszczególnych źródeł, wymienionych w art. 3, po strąceniu kosztów w art. 6 wyszczególnionych.

Dla kwestji zaś, który związek komunalny uprawniony jest według art. 24 ust. 2 ustawy o podatku dochodowym do pobierania tego dodatku, miarodajne jest wyłącznie miejsce opodatkowania całego dochodu płatnika (art. 30 tej ustawy). Wynika z tego, że ustawa o podatku dochodowym nie przewiduje możności pobierania komunalnego dodatku do tego podatku od pewnej części dochodu, lub też od dochodu z pewnych źródeł płynącego, jak na to zezwalały §§ 49 — 51 ustawy o daninach komunalnych.

Mając powyższe względy na uwadze, nie widział Najwyższy Trybunał Administracyjny powodu do zmiany stanowiska, jakie w tej sprawie zajął już w wyroku do L. Rej. 2210/28, a mianowicie, że dodatki komunalne, pobierane w b. dzielnicy pruskiej na zasadzie art. 24 ust. 2 ustawy o podatku dochodowym na skutek nadania im tą ustawą zupełnie odmiennego charakteru zajęły całkowicie miejsce gminnych podatków od dochodów z pruskiej ustawy o daninach komunalnych z r. 1893, i że odnośne przepisy materialne tej ustawy, a więc w ich liczbie także przepisy §§ 49 — 51, dotyczące pobierania takich podatków od pewnej części dochodu względnie od dochodów, płynących z pewnych źródeł dochodu, uchylone zostały art. 76 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych...

STATUT O KOMUNALNYM PODATKU INWESTYCYJNYM (ART. 21 UST. 2 USTAWY Z DNIA 11 SIERPNI 1923 R. O TYMCZ. UREG. FIN. KOM. POZ. 747 DZ. UST.), OBEJMUJĄCY OPŁATY OD UMÓW OD PRZENIESIENIA WŁASNOŚCI NIERUCHOMOŚCI, NIE MOŻE MIEĆ ZASTOSOWANIA DO UMÓW, ZAWARTYCH W TERMINIE, POPRZEDZAJĄCYM POWIĘCIE ZATWIERDZONEJ UCHWAŁY PODATKOWEJ (ART. 40 POWYŻSZEJ UCHWAŁY). WYROK Z DNIA 13 STYCZNIA 1932 R. L. REJ. 4572/29.

... Statut samoistnego podatku inwestycyjnego został uchwalony, jak to wykazują akta sprawy, w dniu 4 kwietnia 1928 r.

Na zasadzie art. 40 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymcz. ureg. fin. kóm. uchwała zatwierdzona ma moc obowiązującą od dnia jej powzięcia, jeśli w uchwale, lub w zatwierdzeniu nie jest oznaczony dzień późniejszy.

Zgodnie z tym przepisem prawa najwcześniejszym dniem, od którego uchwalony statut może obowiązywać, jest dzień jego uchwały, a zatem, jak w niniejszej sprawie, dzień 4 kwietnia 1928 r., Ponieważ zaś umowa, opłata od której podatku inwestycyjnego stanowi spór, została zawarta w dniu 2

kwietnia 1928 r., a zatem przed uchwałą o podatku inwestycyjnym na rok 1928/29, to oczywiście podatek inwestycyjny tej umowy dotyczyć nie może. Kwestja zaś, podniesiona przez pozwaną władzę, a dotycząca uchwalenia tego podatku na cały rok budżetowy 1928/29, nie może mieć żadnego znaczenia

właśnie ze względu na przytoczony wyżej przepis art. 40, który uzależnia moc obowiązującą uchwał nie w odniesieniu do roku, co do którego zostały powzięte, lecz w odniesieniu do daty, w której zostały powzięte, a zatem zaskarżona uchwała podatkowa tem samem nie mogła działać wstecz...

Sprawy bieżące

W SPRAWIE USPRAWNINIENIA AKCJI SPOŁECZNO - OPIEKUŃCZEJ.

Pan Minister Opieki Społecznej wystosował w powyższej sprawie pismo okólne (Nr. 2456/O. Or.) do wszystkich pp. Wojewodów i Komisarza Rządu m. st. Warszawy treści następującej:

„Obecna sytuacja gospodarza, której znamieniem jest niepomierne kurczenie się możliwości finansowych zarówno państwa i innych związków prawnopublicznych oraz organizacji instytucji społecznych wytwarza warunki, w których działalność opiekuńcza tych związków i instytucji ulega stopniowo ciągłemu ograniczeniu.

Z drugiej strony, trwający kryzys ekonomiczny coraz bardziej zwiększa ilość osób, pozbawionych własnych, niezbędnych środków do życia i, wobec tego potrzebujących pomocy.

Wobec tak szerokiego zakresu osób, którym ma być udzielona opieka, akcja w tym kierunku winna przybrać z konieczności charakter akcji masowej, a ze względu na rodzaj najbardziej niezbędnych potrzeb życiowych przesuwać się w głównej mierze na odcinek opieki otwartej (akcja dożywiania, dostarczenie odzieży i t. p.).

Działalność stowarzyszeń i instytucji społeczno-opiekuńczych, wykonywujących zastępczo opiekę, poza koniecznym jej skoordynowaniem z działalnością związków publiczno-prawnych i stosowaniem jak najdalej idących celowych oszczędności winna w obecnych warunkach ulec pewnym przemianom organizacyjnym.

Obserwacja działalności opiekuńczej zrzeszonych stowarzyszeń i instytucji wykazuje szereg braków w pierwszym rzędzie organizacyjnej natury, które to braki w obecnych warunkach szczególnie dotkliwie odbijają się na skuteczności całej akcji. Zdarza się bowiem bardzo często, że na jednym odcinku prowadzona jest równoległe akcja opiekuńcza przez dwie lub więcej organizacji, które borykając się z trudnościami finansowymi, nie mogą wykonywać swoich zadań, w zakresie i rozmiarach, w jakich to czynić powinny.

Pozatem daje się nieraz zauważyć powstawanie takich instytucji, które nie posiadając zapewnionych dostatecznych środków materialnych, zgóry skazane są na suchotniczy żywot.

Zechcą Panowie Wojewodowie — Pan Komisarz Rządu — na podległym im terytorjum wpłynąć odpowiednio na stowarzyszenia i instytucje podlega-

jące nadzorowi w kierunku stopniowego usuwania powyższych braków w działalności opiekuńczej tych instytucji.

W szczególności dążyć należy do:

1) łączenia stowarzyszeń i instytucji, prowadzących ten sam lub podobny rodzaj akcji opiekuńczej; w wypadkach, gdy połączenie takie nie będzie mogło być dla ważnych powodów dokonane należy dążyć do ześrodkowywania samej akcji tych stowarzyszeń i instytucji;

2) nie popierania organizacji, którym brak cech żywotności;

3) wpływania na oszczędne dysponowanie posiadanymi funduszami i przeznaczanie ich wyłącznie na cele, jakim służyć powinny;

Okoliczność ta niewątpliwie przyczyni się do podniesienia rodzaju i rozmiaru udzielania świadczeń ze strony stowarzyszeń, instytucji i fundacji opiekuńczych.

W miarę planowego rozwoju akcji w myśl wyżej przytoczonych wytycznych, Ministerstwo byłoby skłonne udzielić — Panom wojewodom — Panu Komisarzowi Rządu — większe środki do dyspozycji celem przyjęcia z pomocą takim instytucjom, które będą zdolne wykazać maksimum wysiłku organizacyjnego, posiadanie trwałych podstaw materialnych swego istnienia oraz jaknajlepsze wykorzystanie swych zasobów na cele opiekuńcze.

Celem dokładnego zapoznania się ze stanem opieki społecznej na terenie poszczególnych województw oraz ustosunkowania się Ministerstwa do całokształtu potrzeb w dziedzinie społeczno-opiekuńczej — specjalnie powołana przezemnie komisja lustracyjna dokona przy współdziałaniu Naczelników Wydziałów (Pracy i Opieki oraz Zdrowia Publicznego), w najbliższym czasie lustracji w zakresie istniejących na terenie województw urzędów opieki społecznej“.

Sprawa omawiana w powyższym piśmie okólnym była już poruszona w piśmie okólnym tegoż Ministerstwa z dnia 9 listopada 1929 r. (Nr. 3034/O. I.). Wówczas władze samorządowe poddały rewizji sprawę koordynacji pracy instytucji opiekuńczych na posiedzeniach komisji opieki społecznej w porozumieniu z właściwymi instytucjami społecznymi i działalność ta została prawie na całym terytorjum Państwa naogół uzgodniona.

Obecnie zachodzi potrzeba uzgodnienia prac samorządu i instytucji społecznych z działalnością komitetów do spraw bezrobocia.

KADENCJA CZŁONKÓW WYDZIAŁÓW (IZB) WOJEWÓDZKICH, WYBRANYCH WZGLĘDNIEM POWOŁANYCH Z POŚRÓD MIESZKAŃCÓW WOJEWÓDZTWA.

W powyższej sprawie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wystosowało pismo okólne Nr. SS. 160/13/1 z dnia 12.XII.1932 r. treści następującej:

„W myśl postanowień art. 44 rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19.I.1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej (Dz. U. R. P. Nr. 11 poz. 86) wybrani członkowie Wydziału Wojewódzkiego (powołani przez Ministra Spraw Wewnętrznych w woj. krakowskim, lwowskim, stanisławowskim i tarnopolskim, wyznaczeni drogą losowania z pośród członków wydziałów wojewódzkich w woj. poznańskim i pomorskim), pełnią swoje funkcje przez przeciąg lat czterech, względnie aż do czasu dokonania przez radę wojewódzką wyboru następców.

Z uwagi na to, iż w roku bieżącym lub przyszłym w poszczególnych województwach upływa czteroletnia kadencja wymienionej kategorii członków wydziałów (izb) wojewódzkich panowie wojewodowie województw:

a) b. zaboru rosyjskiego zarządzą dokonanie we właściwym terminie wyboru nowych członków Wydziałów przy zastosowaniu postanowień rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 28.III.1928 r. w sprawie wojewódzkich i powiatowych organów kolegjalnych administracji ogólnej (Dz. U. R. P. Nr. 46, poz. 453),

b) poznańskiego i pomorskiego, spowodują we właściwym terminie wyznaczenie drogą losowania trzech członków Izb Wojewódzkich z pośród członków wydziałów wojewódzkich,

c) krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego, przedłożą we właściwym czasie swe wnioski, co do powołania nowych członków wydziałów wojewódzkich“.

OPLATY NA RZECZ FUNDUSZU POMOCY BEZROBOTNYM.

Nawiązując do okólnika z dnia 17.IX r. b. Nr. 114 (Dz. Urz. M. S. Wewn. Nr. 15, poz. 179) oraz zmieniając częściowo ten okólnik, p. Minister Spr. Wewn. okólnikiem z dn. 12.XII r. b. Nr. 151 udzielił następujących wskazówek co do poboru opłat na rzecz Funduszu Pomocy Bezrobotnym (rozp. Prez. R. P. z 23.VIII.1932 r.):

do art. 9. W okólniku Nr. 114 wyjaśniono, że za kwit komorniany w rozumieniu art. 9 wymienionego we wstępie rozporządzenia rozumie się wszelki dowód potwierdzenia wpłaty komornego, a więc również odcinek blankietu nadawczego pocztowego, Pocztowej Kasy Oszczędności i innych instytucji pieniężnych. Ponieważ opłatę na rzecz Funduszu Pomocy Bezrobotnym pobiera się od kwitów komornianych, a więc nie ma ona charakteru podatku od komornego, przeto jasnym jest, że opłata nie będzie się należała w tych przypadkach, kiedy wpłata komornego dokonana zostanie istotnie bez jakiegokolwiek jej potwierdzenia, względnie jakiegokolwiek dowodu jej pobrania. Dowodem pobrania komornego będzie np.

wykazanie komornego w liście płacy pracownika, któremu pracodawca dostarcza t. zw. „bezpłatnego“ mieszkania, wartość jednak komornego za to mieszkanie wlicza do uposażenia pracownika. Jakkolwiek formalny dowód wliczania komornego z takiego mieszkania do wynagrodzenia za pracę względnie uposażenia pracownika (potrącenie komornego w liście płacy, umowa z pracownikiem, określająca wartość komornego w oddanem pracownikowi do użytku mieszkaniu) stanowi dowód rzeczywistego otrzymanego komornego, o którym mowa w § 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 26.VIII.1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 74, poz. 670).

W p. 5 okólnika Nr. 114 wyjaśniono, że opłaty od kwitów komornianych uiszczają wszyscy właściciele nieruchomości — niezależnie od tego, czy chodzi o osobę fizyczną, czy prawną. Z wyjaśnienia tego, zgodnego zresztą z brzmieniem art. 9 cytowanego we wstępie rozporządzenia, wynika, że do uiszczania tych opłat obowiązany jest również Skarb Państwa, jako właściciel nieruchomości i że opłat tych nie może przerzucać na lokatorów, zajmujących mieszkania w budynkach państwowych. Pokrycia na powstały stąd wydatek szukać należy w odpowiednich pozycjach wydatków budżetowych, np. w powtarzającej się w poszczególnych częściach budżetu państwowego pozycji „Komorne i należności uboczne“.

Wynika również z powyższego wyjaśnienia, że spółdzielnia mieszkaniowa tylko wówczas obowiązana jest do opłacania opłaty od kwitów komornianych, jeżeli prawnie jest właścicielem wybudowanych przez się domów. Natomiast jeżeli spółdzielnia spełnia jedynie funkcje administracyjne w zakresie potrzeb mieszkaniowych i obowiązków swoich członków i od członków tych ściągają pieniądze na spłatę pożyczek, zaciągniętych w Skarbie Państwa względnie w instytucjach kredytowych na budowę mieszkań, względnie pieniądze na opłatę procentów od pożyczek, na wodę, oświetlenie i t. p., to nie jest ona obowiązana do uiszczania opłaty od kwitów komornianych.

W p. 6 okólnika Nr. 114 wspomniano, że zwolnieniu od opłaty podlegają kwity komorniane od lokali mieszkalnych 1 i 2 izbowych. Wobec podniesionych wątpliwości, czy kuchnię należy uważać za izbę, wyjaśniam, że dla rozstrzygnięcia tej kwestji miarodajną jest ustawa z dnia 2.VIII.1926 r. o podatku od lokali (D. U. R. P. Nr. 94, poz. 560), zmieniona ustawą z dn. 17.XII.1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 112, poz. 879), a według niej kuchnię uważa się za izbę narówni z pokojem.

do art. 10. Opłaty od biletów wstępu pobiera się od biletów wstępu na wszelkiego rodzaju publiczne zabawy rozrywki, widowiska i zawody sportowe — z wyjątkami, określonymi w ustępie drugim art. 10.

Pod pojęcie publicznych zabaw, rozrywek i widowisk nie podpadają oczywiście imprezy, urządzone przez instytucje naukowo - oświatowe, których głównym celem nie jest dostarczenie rozrywki publiczności, ale szerzenie wiedzy i kultury. Nie podlegają zatem tej opłacie wystawy sztuki, muzea, ogrody zoologiczne i t. p.

do art. 14. Zgodnie z § 12 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 26.VIII.1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 74, poz. 670) przy wymiarze i poborze opłat

od schowków (safes'ów) mają odpowiednie zastosowanie przepisy, dotyczące państwowego podatku od energii elektrycznej. Przepisy te są zawarte w art. 4 ustawy z dnia 17.XII.1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 112, poz. 880) i przy odpowiednim ich zastosowaniu do omawianego art. 14 należy dojść do wniosku, że przedsiębiorca obowiązany jest pobierać opłaty od schowków od osób biorących je w najem przy regulowaniu przez te osoby należności za najem. W razie zaniechania przez przedsiębiorcę tego obowiązku, przysługuje urzędowi skarbowemu prawo ściągnięcia od przedsiębiorcy niepobraných przezeń opłat od schowków wraz z karami za zwłokę i kosztami egzekucyjnymi. Oczywiście, w takich wypadkach służy przedsiębiorcy prawo regresu do osób, biorących w najem schowki, co do uiszczonych za te osoby sum.

Wobec powyższego ulega skreśleniu ustęp okólnika Nr. 114, dotyczący art. 14.

OBOWIĄZEK GMIN W ZAKRESIE UTRZYMYWANIA ARESZTÓW GMINNYCH.

Jeden z Wojewodów województw centralnych wystosował następujący okólnik do wszystkich podległych mu pp. starostów w powyższej sprawie:

„Na zapytanie skierowane przez niektórych pp. Starostów do Urzędu Wojewódzkiego o wyjaśnienie, czy gminy obowiązane są mieć w areszcie gminnym sienniki i słomę dla aresztantów, odbywających karę na mocy wyroków sądów i orzeczeń władz administracyjnych, wyjaśnia się co następuje:

Rozpatrzenie powyższych wątpliwości, w braku odnośnych specjalnych wyraźnych przepisów, winno być rozstrzygnięte na tle ogólnej zasady, że gminy obowiązane są do utrzymania aresztów gminnych. Wprawdzie podstawa tego obowiązku nie jest dość wyraźnie sformułowana, jednak obowiązek ten niewątpliwie wypływa z przepisów, potrącających ubocznie o powyższą sprawę.

W szczególności obowiązek gmin do utrzymywania aresztów gminnych wynika z następujących przepisów:

1) Art. 257 k. p. k. głosi: „celem wykonania wyroku prokurator lub sąd grodzki daje zlecenie władzom więziennym, policyjnym lub innym“, z czego należy domyślać się woli ustawodawcy, że te inne władze (gminy) winny współdziałać z prokuratorem i sądami w wykonaniu przez skazanych kary aresztu.

2) Ustawodawstwo rosyjskie, obowiązujące na terenie b. Królestwa Polskiego, pozostawiało gminom pewną część wymiaru sprawiedliwości. W szczególności gminy obowiązane były, z mocy art. 8 i 124 ustawy o przetrzymywaniu pod strażą (Z. b. P. r. Ces. Ros. tom XIV), do utrzymywania aresztów gminnych.

3) Powyższy obowiązek gmin przez Państwo Polskie nie został zniesiony i władze państwowe polskie osadzają do dnia dzisiejszego w aresztach zarówno osoby tymczasowo aresztowane, jak i skazane.

4) O tem, że ustawodawstwo dotychczasowe polskie usankcjonowało niejako powyższy faktyczny

stan rzeczy, wynikający z cytowanej powyżej ustawy rosyjskiej: „O przetrzymywaniu pod strażą“ świadczy np. postanowienie art. 1 rozp. Prez. Rzplitej z dnia 7 marca 1928 r. o organizacji więziennictwa (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 272): „przepisy niniejszego prawa nie stosują się do aresztów gminnych“, oraz postanowienie art. 55 rozp. Prez. Rzplitej z dnia 23.III.1928 r. o postępowaniu karno-administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 365) — „mieszkańcy gmin miejskich i wiejskich, w których nie urządzono jeszcze aresztu gminnego...“.

5) Stojąc na stanowisku, że gminy są obowiązane nadal utrzymywać areszty, Minister Sprawiedliwości rozporządzeniami z dnia 25.VI.1929 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 393) i z dnia 7.V.1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 310) określił nawet wysokość kosztów żywienia w aresztach gminnych, zwracanych gminom w kwocie 75 gr. za każdy dzień od osoby przetrzymywanej w areszcie.

Skoro zaś w świetle powyższych wywodów, gminy są obowiązane nadal utrzymywać areszty gminne — to nie ulega wątpliwości, że utrzymywanie tych aresztów w gminach obejmuje również obowiązek należytego ich urządzenia w postaci dostarczenia tapczanów ze słomą, względnie z siennikami, tembardziej, że za utrzymanie osadzonych w aresztach więźniów pobierają gminy z kredytów rządowych, w formie zwrotu kosztów, odpowiedni ekwiwalent we wspomnianej wyżej wysokości 75 gr. od osoby.

Odnośnie poruszonej przez jednego z pp. Starostów kwestji zezwalania osadzonym w aresztach więźniom na ich prośby, na używanie własnych mebli (łóżek) i pościeli, — Urząd Wojewódzki oznajmia, że z powodu braku odnośnych regulaminów, dotyczących aresztów gminnych, kwestja ta może być w każdym poszczególnym wypadku, rozstrzygana jedynie decyzją odnośnego prokuratora, sprawującego z urzędu nadzór nad wymiarem sprawiedliwości. Zdaniem Urzędu Wojewódzkiego żadne specjalne wyróżnienia, co do sposobu traktowania i utrzymywania osób odbywających karę aresztu, nie są zasadniczo dopuszczalne, gdyż byłoby to sprzeczne z istotą i celem kary ograniczenia wolności. Wyjątki zatem od tej reguły mogłyby być ewentualnie stosowane wyłącznie za zgodą prokuratora“.

NADAWANIE WZGLĘDNIE ZATWIERDZANIE HERBÓW ZWIĄZKÓW SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO.

W powyższej sprawie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wydało okólnik Nr. SS. 60/27/1 z dnia 30 listopada 1932 r. treści następującej:

„W myśl art. 1 p. 10) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 24.XI.1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 80, poz. 629) kończy się z dniem 31 marca 1933 r. czas przejściowy, w którym władze, urzędy, zakłady, instytucje, przedsiębiorstwa i korporacje publiczne mogą używać dotychczasowych pieczęci, oznak i flag.

Wprawdzie, o ile chodzi o pieczęcie, oznaki i flagi samorządu terytorjalnego, to wspomniane wyżej

okres przejściowy będzie musiał być przedłużony chociażby ze względu na projekt ustawy o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorjalnego przewidujący nowe nazwy dla władz, urzędów i instytucji samorządowych, które to nazwy w myśl przepisów art. 4 i 19 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o godłach i barwach państwowych oraz o oznakach, chorągwiach i pieczęciach są integralną częścią treści tych oznak i pieczęci samorządu terytorjalnego.

W myśl tychże samych przepisów wymienionego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej w oznakach i pieczęciach samorządu terytorjalnego mogą być w miejsce herbu państwowego względnie w miejsce herbu wojewódzkiego zamieszczone herby odnośnych związków samorządu terytorjalnego, ale oczywiście tylko takie, które zostały nadane względnie zatwierdzone przez właściwe w myśl art. 4 ust. 3 wymienionego rozporządzenia władze.

Dotychczas bardzo mała ilość związków komunalnych wystąpiła z wnioskiem o nadanie względnie o zatwierdzenie ich historycznie uzasadnionych herbów, które to ostatnie herby odnośne związki komunalne niewątpliwie będą chciały nadal zatrzymać oraz używać ich w swych oznakach i pieczęciach na podstawie przepisów art. 4 i 19 rozporządzenia o godłach i barwach państwowych oraz o oznakach, chorągwiach i pieczęciach w miejsce herbów województw względnie herbu państwowego.

Pomimo spodziewanego przedłużenia wyżej wspomnianego okresu przejściowego akcja nadawania i zatwierdzania herbów związków komunalnych musi być przyśpieszona, jeżeli ma być ukończona w tym okresie, zwłaszcza, że odnośne wnioski związków komunalnych prawie z reguły muszą być zwracane do uzupełnienia, a decyzje w sprawie nadania względnie zatwierdzenia herbów uzgadniane i wydawane w porozumieniu z Ministerstwem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w myśl przepisu art. 4 ust. 3 wyżej powołanego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej.

Wobec powyższego Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zarządza, ażeby wnioski związków ko-

munalnych (organów zarządzających i organów stanowiących tych związków) o nadanie względnie zatwierdzenie ich herbów były przedłożone Ministerstwu Spraw Wewnętrznych najpóźniej do końca maja 1933 r.“.

PROJEKT USTAWY O WOJENNYCH GROBACH I CMENTARZACH.

Opieka nad grobownictwem wojennym ma być ujęta w normy ustawowe; stosowny projekt ustawy wniesiony ma być do Sejmu w ciągu jego bieżącej sesji.

Grobami wojennymi, według wspomnianego projektu, są: a) groby poległych w walkach o niepodległość i zjednoczenie Państwa Polskiego, b) groby osób wojskowych, poległych lub zmarłych z powodu działań wojennych, bez względu na wyznanie, narodowość i formację, c) groby siostr miłosierdzia i wszystkich osób, które, wykonując zleczone im czynności przy jakiegokolwiek formacji wojskowej, poległy lub zmarły z powodu działań wojennych, d) groby jeńców wojennych i osób internowanych. Groby rodzinne, chociażby w nich były umieszczone zwłoki osób, wymienionych pod a) — d), nie są grobami wojennymi.

Cmentarzami wojennymi, według projektu, są cmentarze, przeznaczone do chowania osób, wymienionych wyżej pod a) — d). Groby wojenne zasadniczo powinny być zgrupowane na cmentarzach wojennych.

Cmentarze wojenne — w myśl projektu — zakłada i utrzymuje Skarb Państwa. Wojewódzka władza administracji ogólnej może jednak poruczyć gminie obowiązek utrzymywania wojennych grobów i cmentarzy z jednoczesnym przekazaniem odpowiednich funduszy, o ile gmina nie przyjmie obowiązku tego bezpłatnie. Minister Spraw Wewnętrznych może poruczyć organizacji społecznej, za jej zgodą, obowiązek utrzymywania wojennych grobów i cmentarzy.

OŚWIATA POZASZKOLNA W WOJ. NOWOGRÓDZKIEM W R. 1931/32.

W związku z potrzebą ustalenia pewnych norm zasadniczych, związanych z pracą oświatową pozaszkolną w ciągu roku ubiegłego prace oświatowe pozaszkolne prowadziła przede wszystkim państwowa władza szkolna za pośrednictwem szkoły i nauczycielstwa przy współpracy z samorządem terytorjalnym (wiejskim, miejskim i powiatowym).

W pracy oświatowej realizowany był postulat, by każda z form pracy, każde działanie oświatowe miało charakter oddziaływania wychowawczego na środowisko w sensie tworzenia obywatela Państwa. Ponadto, by praca oświatowa, stwarzając kulturalne warunki pracy jednocześnie podniosła poziom kultury danego środowiska.

Tym celom służyły następujące formy pracy:

1) Systematyczne kształcenie dorosłych, a więc: a) trzystopniowe kursy dla dorosłych, b) szkoły dla dorosłych i młodocianych, c) uniwersytety powszechnie, d) akcje odczytowe.

Trzystopniowych kursów dla dorosłych istniało 50 przy ogólnej ilości słuchaczy 7.952. Ilość kursów w stosunku do

roku ubiegłego uległa zmniejszeniu, lecz jakość pracy bezprzeczenie się zwiększyła. Z pośród słuchaczy, którzy rozpoczęli pracę na kursach, 87% dotrwało do końca pracy na kursie. Szkół dla dorosłych i młodocianych pracowało w okręgu 9 o 21 klasach i 511 słuchaczach. Rezultaty pracy w szkołach dla dorosłych i młodocianych są naogół pozytywne. Na terenie okręgu pracowały 4 uniwersytety powszechnie. Stanowiły one teren pracy doświadczałnej.

Akcja odczytowa była racjonalnie zorganizowana w 3-ch powiatach ze względu na posiadane pomoce, jakimi są laptarnie projekcyjne oraz przezrocza, w innych powiatach akcja odczytowa miała charakter dorywczy z powodu braku środków na zakup pomocy oświatowych.

II. Bibliotekarstwo i czytelnictwo. Na terenie Województwa pracowały 4 powiatowe centrale bibliotek ruchomych o 4.132 tomach, 31 bibliotek publicznych samorządowych o 12.232 tomach oraz 77 bibliotek publicznych organizacyj społeczno - oświatowych o 46.614 tomach. Wyżej wymienione biblioteki należą do bibliotek, nad którymi została rozłożona opieka fachowa oraz kontrola pracy. Powiatowe centrale w Szczuczynie i Lidzie zostały zorganizowane według najnowszych zasad techniki bibliotekarskiej.

Prace w tym kierunku zostały rozpoczęte w szeregu bibliotekach publicznych.

W miesiącu październiku 1931 r. Kuratorjum zorganizowało 10-dniowy kurs bibliotekarski dla pracowników i bibliotekarzy powiatowych central oraz 2-dniową konferencję dla bibliotekarzy powiatu lidzkiego w Lidzie. Ponadto Kuratorjum opracowało bardzo szczegółowo ewidencję bibliotek.

III. Świetlice. Czynnych świetlic na terenie okręgu było 650, z których 20% mieściło się w lokalach prywatnych, inne w lokalach szkolnych. W związku z pracą świetlicową Kuratorjum współdziałało w organizacji kursów dla przodowników kursów. Kursów takich Związek Młodzieży Wiejskiej zorganizował 3. Ponadto w 3-ch powiatach odbyły się 2-dniowe konferencje nauczycieli - kierowników świetlic, poświęcone metodzie pracy. Praca świetlicowa była połączona z pracą w zakresie teatrów i chórów ludowych.

IV. Na terenie okręgu pracowało 150 chórów ludowych. W 31 punktach zostały zorganizowane gminne święta pieśni, oraz w 5 powiatach powiatowe święta pieśni. W celu dania wskazań repertuarowych Kuratorjum opracowało instrukcję oraz w 3-ch powiatach 2-dniowe konferencje dyrektorów chórów ludowych.

Powyzszą pracę Kuratorjum prowadziło za pomocą zespołu instruktorskiego, składającego się z 2-ch pracowników Oddziału Oświaty Pozaszkolnej oraz 6 instruktorów powiatowych.

Pracownicy Oddziału Oświaty Pozaszkolnej wyjeżdżali w sprawach organizacyjnych, na kursy i na wizytację 170 dni.

Zamierzenia Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wileńskiego na r. 1931/32.

Zorganizowanie pracy w powiatach, gdzie niema instruktorów; w odniesieniu do poszczególnych form zamierzenia są następujące: a) organizacja trzystopniowych kursów dla dorosłych na zasadach roku ubiegłego, b) spowodowanie, by we wszystkich miastach powiatowych powstały szkoły dla dorosłych i młodocianych, c) zorganizowanie powiatowej centrali bibliotek ruchomych w Nowogródku, d) dalsze usprawnienie istniejących bibliotek publicznych, e) zorganizowanie w Baranowiczach i Szczuczynie 2-dniowych konferencji dla bibliotekarzy.

Praca w świetlicach będzie prowadzona na tych samych zasadach ze stałym dążeniem, by jaknajwięcej świetlic zostało umieszczonych w lokalach prywatnych. W 4-ch powiatach przewiduje się zorganizowanie kursów dla dyrektorów chórów ludowych oraz zorganizowanie w możliwie największej ilości punktach gminne i powiatowe święta pieśni.

Uzupełnieniem będzie zorganizowanie Związku Teatrów Ludowych w Wilnie, któryby się zaopiekował pracą teatralną oraz zorganizowanie szatni teatralnej. Dla instruktorów oświaty pozaszkolnej Ministerstwo Wyznań Rel. i Op. Pub. przeznaczyło etaty instruktorów w powiatach: 1) lidzkim, 2) nowogródzkim, 3) stołpeckim i 4) baranowickim.

Na terenie województwa nowogródzkiego jest obecnie 42 domów ludowych, z których czynnych jest 23, reszta w stanie reorganizacji. Większość domów ludowych mieści się w budynkach wydzierżawionych, a tylko 10 posiada własne budynki oraz inwentarz. Samorząd w miarę swych środków nie zaniedbuje dziedziny oświaty pozaszkolnej i preliminuje na ten cel pewne kredyty, oddając je do rozporządzenia Powiatowym Komisjom Oświatowym. Zadaniem tych Komisji jest koordynowanie działalności nauczycielstwa, samorządu oraz organizacji społecznej. Gminne Komisje Oświatowe nie wykazują należytej żywności, o ile chodzi o akcję oświaty pozaszkolnej. W dziedzinie oświaty pozaszkolnej pracują nadto organizacje społeczne, jak Związek Strzelecki, organizacje rolnicze. L. O. P. P., Wojewódzki Związek Straży Pożarnych, Polska Macierz Szkolna, Związek Pracy Obywatelskiej Kobiet i t. d. Specjalną ruchliwość wykazuje Związek Pracy Obywatelskiej Kobiet, zorganizowany w Zrzeszenie Wojewódzkie, w którego skład wchodzi 8 zrzeszeń powiatowych oraz oddziały w obrębie każdego powiatu. Związek ten zorganizował w pow. nowogródzkim 2 bursy — żeńską i męską, 2 przedszkola, 3 stacje opieki nad matką i dzieckiem, biuro pośrednictwa prac, 1 szkołę oraz gospodę i świetlicę: w Baranowiczach żłobek zamknięty, bursę żeńską, stację opieki nad matką i dzieckiem, świetlicę i gospodę ludową; w Slonimie: bursę, przedszkole, oraz stację opieki nad matką i dzieckiem;

w Nieświeżu: opiekę nad uchodźcami, przedszkole oraz stację opieki nad matką i dzieckiem; w Stołpeach: przedszkole; w Wołozynie: stację opieki nad matką i dzieckiem. Biblioteki są we wszystkich bursach, świetlicach i gospodach. Związek Pracy Obywatelskiej Kobiet prowadzi nadto w okresie zimowym dożywianie dzieci w Baranowiczach, w pow. nowogródzkim, w Lidzie i Slonimie oraz w lecie akcję kolonij i półkolonij letnich. Odczytów w roku sprawozdawczym wygłoszono 116. Przychody Związku wynosiły 144.513 zł. 86 gr.

SPRAWY DROGOWE W WOJ. WILEŃSKIM W R. 1931/32.

Utworzony ustawą z dnia 3.II.1931 r. Powiatowy Fundusz Drogowy nie dał dochodów takich, jakie były przewidziane, wobec czego nie mógł być w całości wykonany zamierzony program robót na drogach państwowych, jak również nie można było przyjąć z pomocą drogom samorządowym w takim stopniu, jaki przewidywał budżet państwowy.

Sytuacja ta w okresie bieżącym wskutek pogłębienia się kryzysu uległa znacznemu pogorszeniu i to w takiej mierze, że fundusze z P. F. D. wystarczają zaledwie na koszty administracji i na najniezbędniejsze roboty dla podtrzymania komunikacji na drogach państwowych. Drogi zaś samorządowe otrzymują pomoc w postaci przydzielonego do powiatów państwowego personelu drogowego.

W okresie sprawozdawczym wydatkowano z P. F. D.,

- 1) na drogi państwowe 1.950.784 zł.,
- 2) na zapomogi dla dróg samorządowych 268.000 zł.

W tymże okresie wybudowano na drogach wszystkich kategorii, bruków i szos w łącznej długości 128 km., z czego przypada:

- a) na drogi państwowe 43,6 km.,
- b) na drogi wojew. i powiatowe 20,5 km.,
- c) na drogi gminne 58,00 km.,
- d) na terenie m. Wilna 5,7 km.

Ponadto wybudowano 13 większych mostów (ponad 20 m. dług.) z czego 2 na drogach państwowych i 11 na drogach samorządowych. Długość tych mostów wynosi 384 m.

Ilość wybudowanych mniejszych mostów i przepustów na wszystkich drogach dosięgła cyfry 842 i zabezpieczyła komunikację, która skutkiem powodzi wiosennej 1931 roku była w bardzo wielu miejscach przerwana. Podkreślić należy, że okres ubiegły był okresem ogólnej tendencji oszczędnościowej w administracji drogowej na drogach zarówno państwowych jak i samorządowych.

Oszczędność ta wyróżniła się przedewszystkiem w znacznej redukcji personelu technicznego i administracyjnego. Wobec przeprowadzonej unifikacji zarządów drogowych, administracja i gospodarka drogowa na drogach państwowych i samorządowych prowadzone są wspólnie, co daje możliwość utrzymania jednolitej polityki drogowej i celowego wykorzystania personelu administracyjnego i nadzorczego.

Urząd wojewódzki w okresie sprawozdawczym zwrócił szczególną uwagę na szarwark drogowy, starając się ulepszyć i usprawnić jego organizację, celem uzyskania z jednej strony możliwie najwięcej realnych wyników w robotach drogowych, z drugiej zaś — niedopuszczenie, by powinność drogowa zbyt obciążała ludność. Oplaty zamienne zostały zredukowane do minimum i dostosowane do warunków miejscowych, okresy zaś prac szarwarkowych zostały dostosowane do t. zw. okresów martwych w rolnictwie.

Drogi gminne wymagają jeszcze wielkiego nakładu pracy i długiego okresu czasu dla doprowadzenia ich do takiego stanu, by ruch po nich mógł odbywać się normalnie. Z tych też powodów pierwszym zadaniem gmin jest przedewszystkiem doprowadzenie do porządku najważniejszych odcinków dróg, które łączą się bezpośrednio z drogami wyższych kategorii, względnie stanowią najkrótsze połączenie z siedzibą powiatu, gminy i ośrodków targowych.

Jeżeli chodzi o drogi graniczne, wykorzystywane przeważnie przez organa Korpusu Ochrony Pogranicza, których utrzymanie (zwłaszcza mostów) obciążało znacznie niektóre gminy i często było z braku funduszy samorządowych — wprost niewykonalne, to Urząd Wojewódzki uzyskał na ten

cel znaczniejsze kredyty państwowe. Kredyty te zostały przekazane tym powiatom granicznym, na terenie których stan przygranicznych dróg i mostów tego wymagał (powiaty: dziśnieński, brasławski, mołodecki i wileńsko - trocki). Zamierzenia na przyszłość w dziale drogowym idą przedewszystkiem po linii zabezpieczenia komunikacji drogowej na całym terenie województwa: w akcji tej najważniejszą rolę odgrywają mosty, utrzymanie których wymaga znaczniejszego nakładu pieniędzy. Chcąc ułatwić w okresie obecnego kryzysu gospodarczego odbudowę ważniejszych mostów, Urząd Wojewódzki poczynił starania w okręgowej Dyrekcji Lasów Państwowych w sprawie uzyskania dla dróg państwowych i samorządowych materiałów drzewnych na warunkach kredytowych, co też zostało w znacznej mierze uwzględnione.

Z większych robót na najbliższą przyszłość przewiduje się do wykonania:

- 1) dalszą budowę drogi państwowej Wilno - Kobylniki,
- 2) ukończenie budowy drogi państw. Wilno - Podbrzezie,
- 3) budowę drogi wojewódzkiej Wilejka - Narocz i powiatowej Narocz - Smorgonie,
- 4) ukończenie budowy mostu stałego w Drui na drodze wojewódzkiej Brasław - Druja,
- 5) ukończenie budowy mostu stałego w Szarkowszczyźnie na drodze wojew. Szarkowszczyzna - N. Pohost.
- 6) budowę 2-ch mostów w Kozianach, na rz. Dziśnie
- 7) ukończenie budowy mostu na rz. Wilji w Żodziszkach na drodze wojewódzkiej Worniany - Wilejka.

POSIEDZENIE SEJMIKU POWIATOWEGO W ŁUCKU.

Dnia 17 b. m. odbyło się posiedzenie Sejmiku Powiatowego w Łucku, poświęcone przedewszystkiem uchwaleniu preliminarza budżetowego na rok 1933/34, oraz uchwaleniu związanych z preliminarzem stawek podatkowych i opłat pobieranych w zakładach Sejmikowych.

Ogólna suma uchwalonego budżetu opiewa na zł. 614.610 w tem w dochodach: zwyczajnych: zł. 517.409, nadzwyczaj-

nych — zł. 97.201, oraz w wydatkach: zwyczajnych — zł. 522.904 i nadzwyczajnych — zł. 91.701.

Wysokość kredytów w główniejszych działach przedstawia się następująco: Drogi i Place Publiczne — zł. 254.093. Administracja Ogólna — zł. 92.027. Zdrowie Publiczne — zł. 79.623. Popieranie Rolnictwa — zł. 52.714. Spłata długów — zł. 69.159. Oświata, kultura i sztuka — zł. 21.000.

Dla porównania, jak jest obniżony budżet Sejmiku na rok 1933/34 — przytaczamy sumy ogólne budżetów z lat ubiegłych:

rok 1929/30	— zł. 2.482.957,—
„ 1930/31	— „ 1.568.750,—
„ 1931/32	— „ 1.687.888,—
„ 1932/33	— „ 740.890,—
„ 1933/34	— „ 614.610,—

Z powyższego widzimy, że budżet roku przyszłego stanowi niecałe 25% budżetu z roku 1929/30, obejmującego okres najwyższego napięcia rozbudowy gospodarki sejmikowej. Jeżeli przyjąć pod uwagę, że powiat Łucki jest po Warszawskim największym powiatem w Polsce pod względem zaludnienia — to musimy stwierdzić, że budżet Sejmiku Łuckiego jest okrojony do ostatecznych granic, gdyż w tej samej wysokości posiadają budżety powiaty małopolskie i powiaty zachodnie kilkakrotnie mniejsze. Następnie w związku z klęską rdzy zbóż, jaka nawiedziła powiat Łucki w roku bieżącym na wniosek Wydziału Powiatowego Sejmik uchwalił umorzyć samoistne podatki II raty 1932 roku. I raty 1933 roku tym rolnikom, gospodarstwa których zostały dotknięte rdzą zbóż, przyczem stopień zniszczenia urodzajów wynosi ponad 70% urodzaju, względnie ponad 50% w gospodarstwach, które w zeszłym roku zostały dotknięte klęską gradobicia, korzystały z tego powodu z ulg w płaceniu podatków sejmikowych.

Wreszcie Sejmik Powiatowy uchwalił przekazać na własność Powiatowej Komunalnej Kasie Oszczędności posiadaną nieruchomość na Krasnem (przedmieście Łucka) według szacunku 40.000 zł. tytułem dopłaty na kapitał zakładowy kasy do kwoty 100.000 zł. ustalonej w statucie.

Ze Związku Powiatów Rzeczypospolitej Polskiej

Powołując się na nasze pismo z dnia 8 sierpnia 1932 r. L. I/OP.—0 w sprawie wstrzymania się z wysyłaniem pism okólnych a natomiast zamieszczaniem ich w tygodniku „Samorząd”, podajemy poniżej dwa pisma do Wydziałów Powiatowych z prośbą o wzięcie ich pod uwagę.

W SPRAWIE PRZETRZYMYWANIA PRZEZ GMINY SKŁADEK P. Z. U. W.

L. I/OP. — 1.

Warszawa, dnia 21 grudnia 1932 r.

Do Wydziałów Powiatowych

Na zasadzie art. 31 p. 3 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z d. 27.V.1927 r. o przymusie ubezpieczeń od ognia i o Powszechnym Zakładzie Ubezpieczeń Wzajemnych (Dz. Ust. R. P. Nr. 46, poz. 410) urzędy gminne i magistraty zajmują się zbieraniem składek dla P. Z. U. W. z tytułu ubezpieczenia. Według art. 32 p. 3 noweli z r. bieżącego powołanego rozporządzenia zebrane składki winny być w terminie dwutygodniowym przekazywane Zakładowi.

Tymczasem w ostatnich latach gminy nie dość energicznie przeprowadzają pobór składek ogniowych, a ponadto zainkasowane składki przetrzymują

i zużywają na własne potrzeby, co godzi zarówno w interesy Zakładu, jak i samych ubezpieczonych.

W sprawie tej Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zajęło już stanowisko i poleciło, by władze nadzorcze nad gminami, po wydaniu odpowiednich zarządzeń w kierunku zwrotu tych sum, pociągały tych kierowników zarządów gminnych do odpowiedzialności dyscyplinarnej, ewentualnie karno - sądowej, którzy dopuszczają się przetrzymania bieżących wpływów po dniu 1.X.1931 r. Odnośnie zaległości powstałych przed tą datą P. Z. U. W. zastosował ulgi w spłacie przez rozłożenie ich na raty.

W związku z powyższem uprzejmie prosimy Wydziały Powiatowe, aby zbadały omawianą sprawę na swych terenach i w miarę możliwości usunęły wszelkie błędy i niedokładności, jeśli miały one miejsce. Przy dokonywanych lustracjach działalności urzędów gminnych winny Wydziały Powiatowe zwracać baczność uwagę na pobór i terminowe przekazywanie składek do P. Z. U. W. Należy przytem wskazywać odnośnym władzom gminnym na niewłaściwość przetrzymywania składek oraz na przykre konsekwencje karne, jakie pociąga za sobą tego rodzaju postępowanie. Sprawa ta posiada tem większe znaczenie, iż ewentualność wytaczania spraw karnych z tego ty-

tułu nie licuje z godnością urzędów publicznych i osłabia ich powagę w oczach ludności.

Nadmienić jeszcze należy, iż obowiązek stałego przestrzegania prawidłowości poboru i przekazywania składek P. Z. U. W. znalazł wyraz w przepisach rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z d. 27 października 1932 r. o zmianie niektórych postanowień rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 27 maja 1927 roku o przymusie ubezpieczeń od ognia i o P. Z. U. W. Znowelizowane brzmienie art. 32 w ust. 3 zawiera przepis, iż władze nadzorcze czuwają nad prawidłowym poborem składek przez urzędy gminne (magistraty) oraz nad przekazywaniem pobranych składek w przepisany terminie do kas skarbowych. Przytoczona nowela uprawnia P. Z. U. W. w przypadkach opieszalego ściągania składek przez gminy do powierzania tych czynności specjalnym poborcom. Ze względu na odpłatne pełnienie tych czynności przez urzędy gminne nie należy doprowadzać do ich odbierania z uwagi na utratę pewnej stałej pozycji w szczupłych dochodach gminy.

Prezes Związku Powiatów R. P.
(—) Dr. M. Z. Jaroszyński.

W SPRAWIE UBEZPIECZENIA MIENIA ZWIĄZKÓW KOMUNALNYCH.

L. I/OP. — 1.

Warszawa, dnia 21 grudnia 1932 r.

Do Wydziałów Powiatowych

Niektóre związki komunalne majątek swój, nie podlegający przymusowi ubezpieczenia w P. Z. U. W.,

ubezpieczają na zasadzie dobrowolnych umów w prywatnych instytucjach ubezpieczeniowych z pominięciem Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych, który poza przymusowym ubezpieczeniem budowli od ognia — prowadzi dział ubezpieczeń wszelkiego majątku nieobjętego przymusem ubezpieczenia, oparty na zasadach dobrowolnych umów.

P. Z. U. W., prowadząc działalność prewencyjną w zakresie pożarnictwa, współpracuje z samorządem terytorjalnym w dziale bezpieczeństwa publicznego, udzielając pomocy organizacjom straży pożarnych i popierając wszelkiego rodzaju akcję przeciwpożarową, jak np. budownictwo ogniotrwałe i t. p. W r. 1931 na cele przeciwpożarowe P. Z. U. W. udzielił subwencji na sumę 1.900.000 złotych oraz na akcję budownictwa ogniotrwałego i urządzenia przeciwpożarowe pożyczek związkowi komunalnym na sumę 1.166.500 złotych.

W Radzie Zakładu uczestniczą przedstawiciele samorządu terytorjalnego (z ramienia Związku Powiatów bierze udział 4 delegatów), co daje gwarancję należytego zabezpieczenia jego interesu.

Biorąc pod uwagę cele i sposób działalności P. Z. U. W., apelujemy do Wydziałów Powiatowych, aby wszelkiego rodzaju dobrowolne ubezpieczenia realizowały tylko w Powszechnym Zakładzie Ubezpieczeń Wzajemnych.

Prezes Związku Powiatów R. P.

(—) Dr. M. Z. Jaroszyński.

Wiadomości gospodarcze

KURSY WALUT.

(Notowane na giełdzie warszawskiej w dn. 21. XII. 1932 r.).

1 dol. St. Zjedn. — 8.94 zł. — 8.90 zł.
100 frank. szwajc. — 172.48 — 171.62 zł.
1 funt. szterl. — 29.93 — 29.65 zł.
100 frank franc. — 34.94 zł. — 34.76 zł.

PAPIERY PROCENTOWE.

(Notowane na giełdzie warszawskiej w dniu 21. XII. 1932 r.).

4 proc. pożyczka inwestycyjna 98.00 zł. 3 proc. poż. państw. budow. 39.00, zł. 4 proc. państwowa poż. premjowa dolarowa zł. 53.00, 8 proc. Listy Zastawne Banku Gospodarstwa Krajowego 94 zł. (w złotych w zlocie = 161.68 zł. obieg.). 8 proc. obligacje Banku Gospodar. Krajowego 94 zł. w zł. w zlocie = 161.68 złotych obieg.). 7 proc. Listy Zastawne Banku Gospodarstwa Krajowego 83.25 zł. 7 proc. obligacje Banku Gospod. Krajow. 83.25 zł. 8 proc. Listy Zastawne Banku Rolnego 94.00 (w złotych w zlocie = 161.68 złotych obiegowym). 7 proc. Listy Zastawne Bank Roln. 83.25 zł. 4 1/2 proc. Listy Zastawne Ziemskie—36.00 zł. 8 1/2 proc. obligacje Polskiego Banku Komunalnego III i IV em. — 93 zł.

4 1/2 % Listy Zastawne m. Warszawy 44.50 zł. 8 proc. Listy Zastawne m. Warszawy 46.00. 8 proc. Listy Z. m. Piotrkowa 50.00 zł. 8 1/2 % Listy Zastawne m. Łodzi 45.00 zł., 8 proc. Listy Z. m. Lublina 48.00. 8 proc. Listy Z. m. Częstochowy 42.50. 8 1/2 % L. Z. m. Kielc 52.00
Akcje Banku Polskiego 86.50 zł.
Kurs urzędowy 1 grama czystego złota 5.9244 zł.

CENY ZBOŻA.

(Ceny za 100 kg. franko stacja załadowania).
W dn. 21. XII. 1932 r. Warszawa.

Zyto 15.00 — 15.50 zł.
Pszenica 24.50 — 25.75 zł.
Jęczmień 14.50 — 17.00 zł.
Owies 13.50 — 16.50 zł.

NABIAŁ.

(W dniu 8. XII. 1932 r. Warszawa).

Mleko niezbierrane: Cena za 1 litr. mleka w hurcie 0.30 zł.
Masło: za 1 kg. w hurcie: wyborowe luksusowe 3.50 zł., mleczarskie deserowe II gat. 3.10 zł., mleczarskie solone 3.30 zł., oselkowe 2.50 zł.

Ceny masła w detalu rozumieją się o 15 % więcej cen hurtowych.
Jaja świeże za sztukę 0.16 zł.

Poradnik samorządowy

1. Pytanie: urząd gminy Dobroszyn, powiatu konińskiego zapytuje:

czy gmina ma prawo żądać dostarczenia podwoj od mieszkańca innej gminy, a posiadającego na terenie naszej gminy majątek ziemski.

Odpowiedź: Właściciel majątku nieruchomego niezależnie od faktu zamieszkania na terenie tej gminy, jest obowiązany do ponoszenia ciężarów podwójnych, a to stosownie do uwagi 2-jej do art. 251 ukazu z r. 1864 o samorządzie gminnym, oraz Postanowienia Komit. Urządzającego z 15.X.1866 r. (Dz. Pr. Król. Pol., t. 66, str. 321). Rozkład tego ciężaru należy dokonać w stosunku do ilości mórg posiadanej ziemi, licząc 4 morgi lasu za 1 morg ziem ornej (Postan. Kom. Urządz. z 13/25.IV.1865 r. Zbiór Postan. Kom. Urządz. t. III, str. 300; dotychczas ono obowiązuje, jeżeli chodzi o rozkład podwój, choć nie obowiązuje przy rozkładzie podatku gruntowego — pkt. 4, art. 17 ustawy z dn. 15.VI.1923 r. Dz. U. Nr. 65, p. 505). Decyzja w sprawie rozkładu powinności podwójnej należy do zebrania gminnego (art. 208 pkt. 5, ukazu z r. 1864).

2. Pytanie: Magistrat m. Kałuszyna zapytuje:

1) w jaki sposób należy ściągać opłaty targowe,

2) czy w obrębie koncesji miejskiej na elektrownię może młyn produkować energję na oświetlenie domu właściciela młyna,

3) w jakiej wysokości magistrat winien otrzymywać wynagrodzenie za doręczenie karnych wezwań sądowych.

Odpowiedź: 1) opłaty targowe pobierane są na mocy art. 30 ustawy o tymcz. ureg. fin. komunaln. z dn. 11.VIII.1923 r. — mają one charakter danin komunalnych i egzekwowane są jak wszystkie podatki komunalne, obecnie za pośrednictwem władz skarbowych (rozp. Rady Ministrów z dn. 25.VI.1932 roku. Dz. U. Nr. 62, p. 580),

2) miasto, uzyskując koncesję, miało w akcie koncesyjnym zastrzeżenie, że nabywa uprawnienie to z zachowaniem uprawnień innych koncesjonariuszy, posiadających już wcześniejsze uprawnienia. W danym wypadku takie uprawnienia musiał posiadać młyn i w nim określone zostały warunki korzystania z tego uprawnienia, a więc np. prawo oświetlenia mieszkania przy młynie i t. p. O ile uprawnienia tego nie ma, to magistrat winien wystąpić do Urzędu Wojewódzkiego o interwencję,

3) miasto pobiera wynagrodzenie w wysokości 30 gr. za 1 doręczenie (§ 4 i 5 rozporz. Min. Spr. Wewn. z dn. 31.III.1932 r. Dz. Us. R. P. Nr. 27, p. 270).

3. Pytanie: Wydział powiatowy w Tomaszowie Lub. zapytuje:

1) czy korespondencja urzędu rozjemczego do

spraw kredytowych małej własności może być traktowana, jako korespondencja z poruczonego zakresu działania Wydz. Powiat.,

2) czy gminom należy się wynagrodzenie za doręczenie wezwań i orzeczeń urzędu rozjemczego.

Odpowiedź: 1) jakie sprawy należą do „poruczonego zakresu działania“ w rozumieniu art. 23 ustawy o poczcie i t. d. z dnia 3.VI.1923 r. (Dz. U. Nr. 12, p. 57 z r. 1932) określa Minister Poczt i Telegrafów, który dotychczas w tej sprawie nie zajął stanowiska. Z treści natomiast art. 2, 14, 15 ust. 2 rozp. Prez. Rzplitej z dnia 23.VIII.1932 r. (Dz. U. Nr. 72, p. 653) wynika, że urząd rozjemczy to sui generis sąd, jedynie technicznie związany z wydziałem powiatowym i z tego powodu zapewne odnośne władze zaliczą jego korespondencję do „poruczonego zakresu działania“ wydziału powiatowego,

2) gminy nie mają prawa pobierać opłat za doręczanie wezwań i orzeczeń urzędu rozjemczego, bo wim urząd nie działa w „postępowaniu administracyjnym“ (art. 1 rozp. Prez. Rzpl. z dnia 22.III.1928 r. Dz. U. Nr. 36, p. 341) i stąd nie może tu mieć zastosowanie rozp. Min. Spr. Wewn. z dnia 18.XI.1930 r. (D. U. Nr. 92, p. 719).

4. Pytanie: jeden z pomocników sekretarza gminnego z powiatu kaliskiego zapytuje:

czy istnieją szczegółowe przepisy o asystencji policji przy czynnościach organów egzekucyjnych, m. inn. czy policja jest zobowiązana doprowadzać do aresztu osoby, uchylające się od stawiennictwa dobrowolnego.

Odpowiedź: dotychczas nie zostały wydane specjalne przepisy o asystencji Policji P. przy wykonywaniu przepisów rozp. o postępowaniu pryw. w arm. Obowiązuje tu jedynie art. 8 ust. 3, art. 31 i 50 rozp. Prez. Rzplitej z dnia 22.III.1928 r. (Dz. U. Nr. 36, p. 342). Wypadek wspomniany w zapytaniu omówiony jest w art. 31 pkt. 1, lit. e tego rozporządzenia, gdyż w danym wypadku idzie tu o opór, a przepis powyższy ma na oku nie tylko opór czynny, lecz również opór bierny.

5. Pytanie: urząd gminy Naramice zapytuje:

1) kto winien pokryć koszty leczenia kobiety, która początkowo, po powrocie z Niemiec, 11-cie miesięcy mieszkała w pow. wieluńskim, następnie w szeregu powiatów wojew. śląskiego (ogółem 8 miesięcy), a obecnie leczona jest w Częstochowie,

2) jakie osoby z krewnych są obowiązane do pokrywania kosztów leczenia za chorych, leczonych w b. zaborze rosyjskim.

Odpowiedź: 1) o ile potrzeba umieszczenia danej chorej w szpitalu zaszła na terenie wojew. śląskiego, to obowiązują tu przepisy śląskie, o ile na terenie b. zaboru rosyjskiego — przepisy ustawy z dnia 29.

III.1926 r. (D. U. Nr. 36, p. 214). Na terenie górnośląskiej części wojew. śląskiego obowiązują w zakresie pokrywania kosztów leczenia: ustawa wykonawcza z dnia 8.3.1871 r. do ustawy Rzeszy Niem. o miejscu zamieszkania pod względem wsparcia (Zb. Ust. Pr. str. 130), oraz ustawa z dn. 30.V.1908 r. o miejscu zamieszkania pod względem wsparcia (Zb. Ust. Pr. str. 381). O ile koszta te winny być opłacane w myśl ustawy z dnia 29.III.1926 r., to obowiązek ten ciąży na mieście wydzielonym lub pow. zw. kom. (art. 2 ustawy), a nie gminie (art. 1 u.),

2) obowiązek opłacania kosztów leczenia ciąży na tych, którzy obowiązani są do alimentacji w myśl postanowień Kod. Cyw. Napol., a więc w następującej kolejności: 1) dzieci ślubne (art. 237 i 238 u. c. p.), 2) rodzice i dziadkowie (art. 240 u. c. p.), 3) zięciowie i synowie (art. 239 u. c. p.), 4) rodzice żon i mężów (art. 240 u. c. p.), 5) mąż i żona (art. 192 i 201 u. c. p. oraz art. 208 prawa o małżeń. z 1836 r. p. Dz. U. Nr. 64, p. 397 z r. 1921), następnie idą przysposabiający i przysposobiony, zaręczony, rodzice nieślubni, opiekun dobrowolny i jego spadkobiercy. Obowiązki te nie ciąży zupełnie na braciach, czy siostrach.

6. Pytanie: Magistrat m. Zduńskiej Woli zapytuje, czy z pod ochrony lokatorów można wyłączyć mieszkanie, urządzone w dawnym pomieszczeniu łaźni — po gruntownym remoncie i przebudowie tej części domu, w której mieściła się łaźnia.

Odpowiedź: Według art. 2, ustęp 1, lit. d, ustawy z dn. 11.IV.1924 r. o ochronie lokatorów (Dz. U. R. P. Nr. 39, poz. 406) przepisom tej ustawy nie podlegają m. i. budynki lub ich części, które uległy gruntownej przebudowie w celu przerobienia tychże budynków lub ich części niezamieszkanym lub na mieszkania niewynajmowanych, na pomieszczenia mieszkalne. Przepis ten, oczywiście, ma w niniejszym przypadku zastosowanie.

7. Pytanie: Urząd gminy Bełdów zapytuje, czy urząd skarbowy może wdrożyć przeciw gminie egze-

kucję z tytułu kosztów leczenia, należnych od gminy szpitalowi w Tworkach.

Odpowiedź: W myśl art. 11 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22.III.1928 r. o zakładach leczniczych (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 382) „koszty leczenia w szpitalach publicznych są należnościami publiczno - prawnymi; zaległe koszty leczenia będą ściągane od zobowiązanych do ich ponoszenia w drodze egzekucji administracyjnej“. Według art. 33 wymienionego wyżej rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej, w publicznych szpitalach państwowych odnoszą się do ściągania zaległych kosztów leczenia przepisy, dotyczące opłat państwowych, zaś według ustępu drugiego § 19 rozporządzenia wykon. Min. Spraw Wewn. z dnia 14.II.1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 195) do administracyjnego ściągania zaległych kosztów leczenia w publicznych szpitalach państwowych oraz w klinikach uniwersyteckich mają zastosowanie przepisy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowym w administracji (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 342).

Stosownie do § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25.VI.1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 62, poz. 580) „egzekucję wszelkiego rodzaju świadczeń pieniężnych, które mogą być ściągane na podstawie obowiązujących przepisów w trybie administracyjnym, przeprowadzają urzędy skarbowe według przepisów niniejszego rozporządzenia...“. Zgodnie z § 48 tegoż rozporządzenia „egzekucja należności pieniężnych, przypadających od związków samorządu terytorjalnego, podlega ograniczeniom, wpływającym z obowiązujących w tym względzie przepisów prawnych. Na obszarze, na którym niema odpowiednich przepisów specjalnych, egzekucja z majątku i dochodów związku komunalnego odbywa się po każdorazowym porozumieniu z władzą nadzorczą danego związku komunalnego“. Przepis tego ostatniego zdania dotyczy b. zaboru rosyjskiego, ma zatem w niniejszym przypadku zastosowanie.

H. i P.

DO

PRENUMERATORÓW TYGODNIKA „Samorząd” i ODBIORCÓW Sam. Inst. Wyd.

Zwracamy się tą drogą do PP. Prenumeratorów i Odbiorców naszych wydawnictw i druków z prośbą, ażeby przy przysłaniu należności za prenumeratę, wydawnictwa lub druki wyszczególniali na odwrocie blankietu P. K. O. lub przekazu pocztowego, za co daną należność wpłacają.

Nadto prosimy WYDZIAŁY POWIATOWE, które zamawiają u nas wydawnictwa i druki następnie wydawnictwa te rozsyłają do gmin, położonych na swym terenie a należność za druki i wydawnictwa gminy przesyłają bezpośrednio do nas, — ażeby zakomunikowały gminom, by przy przesyłaniu należności powoływały się na odnośny Nr. rachunku Samorządowego Instytutu Wydawniczego.

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY

SP. Z O. O. W WARSZAWIE

P O L E C A WYDAWNICTWA BIBLIOTEKI SAMORZĄDOWEJ I KOMISY:

	Cena		Cena
1. Prof. A. Pragier: „Zarys skarbowości komunalnej“. Część I-sza i II-ga, dwa tomy, razem..	zł. 4.—	Na r. 1928	„ 2.—
2. Inż. M. Nestorowicz: (Dyrektor Dep. Drogowego) „Sprawa drogowa w Polsce“	„ 1.20	Na r. 1929	„ 2.—
3. Inż. M. Nestorowicz: (Dyrektor Dep. Drogowego) „Zbiór Ustaw i Rozporządzeń Drogowych“ tom I i II	„ 14.—	Na r. 1930	„ 3.—
4. „Zbiór Ustaw i Rozporządzeń Drogowych“ t. III	„ 14.—	Na r. 1931	„ 5.—
5. „Zbiór Ustaw i Rozporządzeń Drogowych“ t. IV	„ 25.—	Na r. 1932	„ 7.—
6. „Zbiór Ustaw i Rozporządzeń Drogowych“ t. V	„ 18.—	28. „Działalność Sejmiku Skierniewickiego. Osiem lat pracy“	„ 2.—
7. „Działalność pow. związ. komun. w dziedzinie zdrowia publicznego“	„ 0.50	29. „Sejmikowe komisje rewizyjne (wzory, regul.)“	„ 0.50
8. „Sadownictwo w Samorządzie Powiatowym“ ..	„ 0.50	30. S. Gliszczyński: „Instrukcja Biurowa dla urzędników gmin wewn. organ. gminy w b. zab. rosyjskim“	„ 1.—
9. A. Bogusławski: „Samorząd w ubiegłym dziesięcioleciu“	„ 0.50	31. K. Windakiewicz: „Prawo o związk. międzykomunalnych“	„ 5.—
10. Skorowidz banków państw. i akcyjnych, Kas Oszczędności, Spółdzielni Kredytowych Rzplitej Polskiej“ nowe wydanie w oprac. Stef. Stan. Kwiatkowskiego	„ 7.—	32. Inż. A. Zaleski: „Drzewa przy drogach“	„ 3.—
11. „Z zagadnień samorządu“	„ 2.—	33. „Zagadnienie organizacji oszczędności“. (Zbiór referatów, wygłosz. na zjeździe Delegatów K. K. O. 1929 r.), cz. I.	„ 5.—
12. Inż. Józef Cwikiel: „Znaki Drogowe“	„ 3.20	34. „Zagadnienie organizacji oszczędności“, cz. II	„ 2.50
13. Dr. M. Jaroszyński: „Samorząd terytorjalny w Polsce“	„ 1.50	35. Polak Tadeusz: „Pomoc kredytowa“	„ 2.75
14. Dr. M. Jaroszyński: „Gospodarka gmin wiejskich na tle stanu finansów gminnych“ — oraz „Znaczenie opłat drogowych“ (w jednym tomie)	„ 3.—	36. Inż. W. Marzec: „Administracja i organizacja robót“	„ 12.—
15. J. Bek: „Działalność Rady Powiatowej w Limanowie na polu popierania sadownictwa“	„ 1.50	37. Smerek: „Banki Komunalne w Polsce“	„ 2.50
16. St. Pachnowski: „Przepisy budżetowe dla związków komunalnych“ (obowiązująca instrukcja budżetowa, wzory, wyjaśnienia). Wyzerpane, nowe wyd. w oprac.	„ 0.—	38. B. Markowski: „Z dziejów gospodarki miejskiej w Kielcach“	„ 2.50
17. Z. Pietkiewicz: „Gospodarka miast polskich“ ..	„ 0.—	39. Achilles Rosenkranz: „Opłaty stemplowe, wiążące się z działalnością K. K. O.“	„ 2.—
18. Projekt organizacji prac statystycznych w powiatowych związkach komunalnych. (Odbitka z kwartalnika Statystycznego G. U. S.)	„ 2.50	40. S. Woyzbun: „Historja bankowości“	„ 2.—
19. St. Podwiński: „Bibliografja literatury polskiej o samorządzie terytorjalnym“	„ 3.—	41. M. Turskiego i T. Wolframa: „Polska Tabela Procentowa“ w oprawie	„ 10.—
20. St. Podwiński: „Ustrój samorządu powiatowego na terenie b. zaboru rosyjskiego“	„ 2.—	42. Dr. K. Windakiewicz: „Komunalne Kasy Oszczędności w Rzplitej Polskiej“ — za 1 egz.	„ 5.—
21. St. Podwiński: Tabelaaryczne zestawienie organizacji sam. terytorj.	„ 1.20	43. A. K. Czyżowski: „Szara Książeczka“ za 1 egz.	„ 1.20
22. St. Podwiński: Wskazówki dl inspektorów samorządu gminnego	„ 3.—	44. K. Kühn: „Zarys programu i metod pracy samorządu ziemskiego“	„ 5.—
23. St. Tomaszewicz: „Zarys zasad naukowej org. pracy“	„ 6.—	45. J. Długokęcki: „Jak zakładać i prowadzić szkolne kasy oszczędności“	„ 1.20
24. Kowalczewski: „Stan mieszkań służby folwarcznej“	„ 1.50	46. B. Brodowski: „Rejestry mieszkańców i meldunki w Polsce“	„ 6.50
25. Inż. Z. Rudolf: „Podstawowe zagadnienia zdrowotne wsi i miasteczek“	„ 3.50	47. K. Tokarski: „Wskazówki dla meldujących się“	„ 0.60
26. Pamiętnik Zjazdu Przedstawicieli Sejmików Powiatowych		48. A. Szczepański: „Ankieta rejestracyjna ludności“	„ 0.30
w roku 1925	„ 1.—	49. B. Bagiński: „Meljoracja w pow. Chełmskim“ ..	„ 5.—
w roku 1926	„ 2.—	50. S. Maltze i W. Feist: „Wskazówki dla urzędów gminnych o prowadzeniu ewidencji koni“	„ 3.—
w roku 1927	„ 2.—	51. J. Roziecki: „Podręcznik dla K. K. O.“	„ 12.—
27. Kalendarz Samorządowy (siedem tomów)		52. K. Prökl: „O zakładach leczniczych“	„ 6.—
Na r. 1926	„ 1.—	53. Dr. E. Wisenberg: „Koszty leczenia w szpitalach b. zab. rosyjskiego“	„ 6.—
Na r. 1927	„ 2.—	54. Fr. Sedlaczek: „Bibliografja dotycząca działalności samorządu w zakresie oświaty pozaszkolnej (1905 do 1.IV.1930)	„ 2.—
		55. S. Woyzbun: „Giełda, przeszłość, organizacja obecna, obroty i t. d.“	„ 8.50
		56. T. Jankowski i St. Przestrzelski: „Prawo o wyroczeniach oraz Postępowanie Karne Administracyjne“	„ 6.—
		57. Dr. J. Horszowski i Mgr. R. Galster: „Postępowanie Egzekucyjne Władz Skarbowych“ (teksty i objaśnienia)	„ 7.—

U w a g a: przyjmujemy wszelkie zamówienia na książki i czasopisma.

Przyjmujemy zamówienia na pomoce biurowe i materiały piśmienne.

Zamówienia kierować:

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY Sp. z o. o.

Warszawa, ul. Świętokrzyska 13.

czas. 13458/14152

BIBLIOTEKA SAMORZĄDU:

Wacław Brzeziński

**„Terytorjalna organizacja gminy wiejskiej w Polsce.
Wnioski do reformy.”**

Rozprawa doktorska, przyjęta przez Radę Wydziału Prawa Uniwersytetu Warszawskiego z przedmową Prof. Uniwersytetu B. Wasiutyńskiego.

Nakładem Samorządowego Instytutu Wydawniczego

i z zasiłku Seminarjum Prawa Administracyjnego Uniwersytetu Warszawskiego.

Część I. Historia i obecny stan terytorjalnej organizacji gminy wiejskiej w Polsce.

1. Historia gminy wiejskiej w Polsce pod rozbiarami: a) Zabór pruski, b) Zabór austriacki, c) Zabór rosyjski — Królestwo kongresowe, d) Zabór rosyjski — obszar dawnej Litwy i Rusi.
2. Sprawa jednolitego typu gminy wiejskiej w Państwie Polskiem od r. 1918 do chwili obecnej.
3. Ogólna charakterystyka terytorjalnej organizacji gminy wiejskiej w Państwie Polskiem.

Część II. Wnioski do reformy terytorjalnej organizacji gminy wiejskiej.

1. Zasady ogólne. 2. Stanowisko gminy wiejskiej w ustroju polskiej administracji publicznej. Jej zakres działania. 3. Wnioski do reformy.

Część III. Terytorjalna organizacja gminy wiejskiej w rządowym projekcie ustawy o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorjalnego.

RADA GMINNA GMINY ROZNI SZÓW, POW. KOZIENICKIEGO

o g ł a s z a   K O N K U R S

na stanowisko pisarza gminy z uposażeniem w/g XII stopnia służbowego urzędników państwowych, plus mieszkanie, opał i światło w naturze.

Warunki: 1) nieprzekroczony 35 rok życia, 2) wykształcenie w zakresie conajmniej 7 oddz. szkoły powszechnej, 3) 3 letnia praca w samorządzie na stanowisku referendarskim lub podreferendarskim, 4) ukończenie kursu Studjum Administracji Komunalnej, 5) świadectwo zdrowia, 6) świadectwo urodzenia, 7) świadectwo moralności i 8) świadectwa z poprzedniej pracy.

Udokumentowane podania wraz z własnoręcznie napisanym życiorysem i uwierzytelnionymi odpisami świadectw należy przysyłać do Urzędu gm. Roznieszów za pośrednictwem Wydziału Powiatowego w Kozienicach w terminie do dnia 15. I. 1933 r.

Posada do objęcia z dniem 1 lutego 1933 roku.

Po cenie niższej są do nabycia pozostałe oprawne roczniki:

„Samorządu“ r. 1928 — zł. 30.—	„Oszczędności“ r. 1928 — zł. 25.—
„ 1929 — „ 30.—	„ 1929 — „ 25.—
„ 1930 — „ 30.—	„ 1930 — „ 25.—
„ 1931 — „ 30.—	„ 1931 — „ 25.—

W SAMORZĄDOWYM INSTYTUCIE WYDAWNICZYM

WARSZAWA, UL. ŚWIĘTOKRZYSKA 13 m. 15